

DRAUGAS

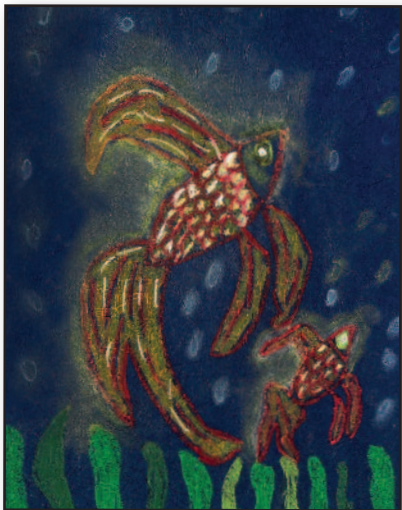
LITHUANIAN WORLD-WIDE NEWS

KETVIRTADIENIS – THURSDAY, BIRŽELIO – JUNE 23, 2016 • Vol. CVII Nr. 74 Kaina 1.50 dol.

PERIODICALS

NEWSPAPER - DO NOT DELAY - Date Mailed 06-22-16

ŠIAME NUMERYJE:

Seku seku pasaką (2) – 8 psl.

Graži majoro dovana
partizanui – 15 psl.

DRAUGAS
Mano laikraštis
nuolatinis,
patikimas,
mus rišantis.

Olandės knyga primena dar vieną žmonijos traumą

Birželio 16 d. Šiaulių Fotografijos muziejuje, o birželio 19 d. Marijos ir Jurgio Šlapelių namo-muziejaus galerijoje Vilniuje vyko fotografės Claudia Heinemann (Vokietija / Olandija) knygos „Vilko vaikai. Pokario istorija“ („Wolfskinder A Post-War Story“) pristatymas ir susitikimas su autore.

2015 m. lapkritį išleistoje knygoje fotografė gilinasi į „vilko vaikų“ istoriją ir tuo pačiu atskleidžia jų būtį šiandien. „Vilko vaikai“ buvo vadinami Antrojo pasaulinio karo rytų Prūsijos našlaičiai, atklydę į Lietuvą. Karo pabaigoje Raudonajai armijai puolant Rytų Prūsiją bei Karaliaučių, šimtams tūkstančių vokiečių teko bėgti. Tuo metu dingo daug vaikų. Kai kurie tapo savo šeimų žudymo liudininkais, kiti buvo priversti stebėti, kaip iš bado miršta jų broliai ir seserys, gyvybė užgesta išsekus ar nuo epidemijų. Šiems vaikams teko patiemis pasirūpinti savimi ir išgyventi Baltijos valstybių miškuose. Jusdami badą, šaltį ir sovietų despotizmą, jie kovojo už savo gyvybes. – 15 psl.

Knyga „Vilko vaikai“ pristatyta Lietuvoje.

Lietuvių tautinių šokių ansamblis

Maironio lituanistinės mokyklos vaikų grupė nekantrauja dalyvauti šių metų Šokių šventėje Baltimorėje.

L. Vidžiūnaitės nuotr.

„Tryptinis“ ruošiasi šventei Baltimorėje

JOVITA BELIAK-ANTANAVIČIENĖ

Pradžia – 1950-aisiais

„Gyvenantys žmonės šoka!“ tokiu *moto* pristato New Yorko lietuvių tautinių šokių ansamblis „Tryptinis“. Šiais metais švenčiantis savo 66-ąjį gimtadienį ansamblis trykšta energija, gyvybe bei gera nuotaika. O artėjanti XV Šiaurės Amerikos lietuvių tautinių šokių šventė Baltimorėje dar labiau įkvepia tautinių šokių mėgėjus bei profesionalus burtis, repetuoti siekiant bendro tikslo – dalyvauti šventėje.

Lietuvių liaudies šokiai visuomet buvo svarbi mūsų kultūros dalis atėjus krikščionybei. Apeiginiai rateiliai bei šokiai, anksčiau skirti kalendorinėms, darbo ir vestuvių apeigoms, liko kaip savo krašto garsinimo būdas, tautos charakterio, istorijos, gyvenimo būdo, net ir supančios gamtos išreiškimas. Tokiems šokiams ypatingo fizinio pasiruošimo nereikia. „Svarbu emocinis nusistatymas, gera nuotaika ir džiaugsmas būti kartu“, – apie tai, kas įkvepia šokti „Tryptinyje“, pasakojo grupės narė Eglė Redikaitė. – 4 psl.

Jei gerbi kitus, tai gerbs ir tave, jei niekini kitus, tai niekins ir tave – kinų priežodis

Dar kartą: kodėl mes sukilom?

1941 m. Birželio sukilimo 75-mečio paraštėje

VIDMANTAS VALIUŠAITIS

Sovietinė propaganda veik pusę šimtmečio be atvangos skelbė melus, niekino 1941 m. Birželio sukilimą, jo dalyvių atminimą, politiškai juos persekiojo. Negalėjo kitaip. Turėjo pateisinti okupaciją ir savo brutalų įsiviešpatavimą. Kitaip būtų turėję pripažinti, kad Lietuvoje bolševikai tebuvo nekviesti svečiai, kuriems teko paskubomis iš čia dangintis, kai tik neteko ginkluoto Maskvos užnugario.

Totalitarinė imperija 50 metų gyveno užsisklendusi nuo pasaulio. Diskusijų nepripažino. Ką rašė kitur gyvenantys autoriai – tebuvo „buržuazinė propaganda“. Kadangi tiesa jiems buvo viena – „lenininė“, todėl rašė ką norėjo, kaip norėjo, kad tik pateisintų įvykdytus nusikaltimus: nepriklausomų Baltijos valstybių užgrobimą, jų ūkio ir politinės santvarkos sugriovimą, masines represijas, trėmimus, žmonių kalinimus, sadistiškus kankinimus ir žiauriausias nekaltų žmonių žudynes.

Jie naudojo neatremiamą, iš klasinės naikinimo ir neapykantos ideologijos išplaukiantį, argumentą: „Mes kiekvieną akimirka, kiekvienam galim mesti kaltinimą: ‘Esi liaudies priešas!’ Tegu įrodo, kad jis ne toks!” – savo galiomis didžiavosi Vladas Niunka, pirmosios sovietų okupacijos meto vyriausiasis prokuroras.

Painioja pasekmes su priežastimis

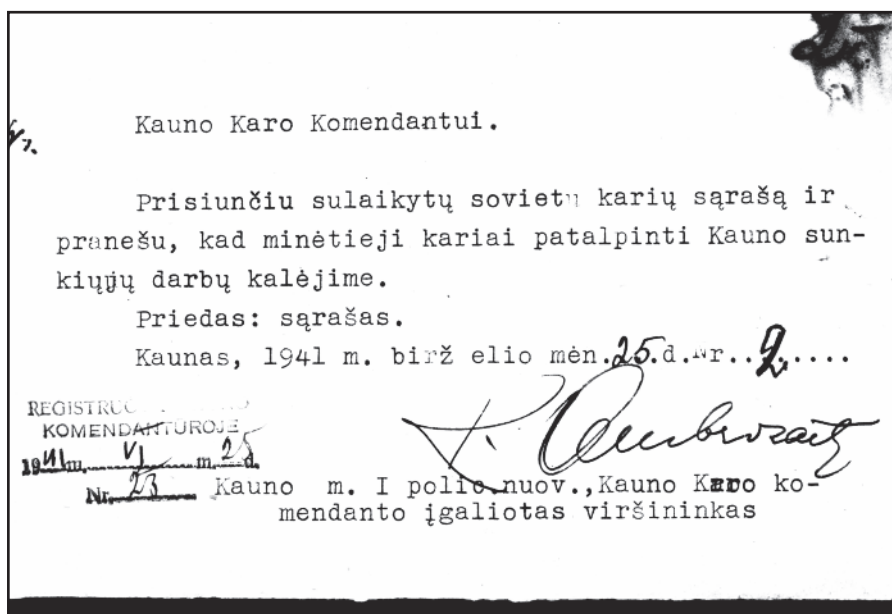
Tų piktadarybių vykdytojai niekada savo nusikaltimų nepripažino, už juos neatsiprašė, nukentėjusiesiems net moralinės skriaudos neatlygino. Priešingai. Jie ilgus metus vykdė aršią propagandinę kampaniją, siekdami apjuodinti iškiliausius rezistentus Lietuvoje ir užsienyje, paneigti kovotojų už laisvę statusą ir paversti juos paprasčiausiais krauju susitepusiais pašlemėkais: kursčiusiais minias, įsakinėjusiais žudyti ar net asmeniškai žudžiusiais niekuo dėtus žmones.

Iš pradžių tai buvo „tarybiniai piliečiai“, o vėliau, jau po Stalino mirties, įsitikinusi, kad antisemitizmo korta galima sėkmingai manipuluoti ir Vakaruose, – liko tik „žydai“. Juolab, kad „tarybinio piliečio“ sąvokos turinys palaipsniui diskreditavosi ir neteko prasmės. O vaizduojant rezistentus kaip nuožmius žudikus, neturėjusius kitų paskatų, tik zoologinį antisemitizmą ir nežabotą svetimo turto troškulį, – išpūdis labiau atstumiantis.

Toks nykus sovietinės propagan-

Lietuvių aktyvistų fronto (LAF) belaisviai, 1941 m.

Nuotrauka ir dokumentas iš Lietuvos centrinio valstybės archyvo (LCVA) fondų.

dos trafaretas be perstojo eksploatuotas ilgus dešimtmečius, kabintas iškilesniems Vakaruose gyvenusiems Baltijos valstybių veikėjams, kurie reikšmingiau bandė kelti balsą prieš neteisėtą jų šalių pavergimą. Sovietai iki pat 1989-ųjų rugpjūčio neigė egzistavus Molotovo-Ribentropo paktą ir vadino tai Vakarų „išsigalvojimu“. Lygiai kaip ir už 20 tūkstančių lenkų karininkų išžudymą Katynėje jie pusę amžiaus kaltę vertė vokiečiams.

Nenuostabu, kad pastangos kompromituoti Lietuvą, vaizduoti ją kaip tamsių, nuožmių ir godžių žydšaudžių kraštą, nesiliauja. Kadangi išlieka interesas bei „politinis užsakymas“, ir Rytuose, o tam tikru mastu – ir Vakaruose. Kai dideliais nusikaltimais apkaltinami paraštiniai, tada ir pagrindinių galvažudžių kaltės atrodo menkesnės.

Liūdnei pagarsėjęs Rusijos istori-

kas Aleksandras Diukovas, kurio Lietuva prieš porą metų apdairiai neišleido platinti čia savo propagandos, vieną po kito leidžia tikrų ir tariamų dokumentų rinkinius: „Holokausto išvokarė: Lietuvių aktyvistų frontas ir sovietinės represijos Lietuvoje, 1940–1941 m.“, „Protektoratas ‘Lietuva’: slap-tas bendradarbiavimas su naciais ir ne-realizuotas prarastos nepriklausomybės scenarijus, 1939–1940“, „Malonė žuvusiems: sovietinės represijos prieš nacių prankinius Pabaltijį“...

Dokumentai, tarp kurių yra ir netikrų – gestapo bei NKVD klastočių, – orkestruojami čia taip, kad pasekmės būtų supainiotos su priežastimis. Ne veltui knygos pavadinime Lietuvių aktyvistų frontas minimas pirmiau, o NKVD represijos – po to. Nežinodamas nieko daugiau, tik Diukovo knygą perskaitęs, susidarytum išpūdį, kad bolševikai Baltijos šalyse užkūrė kruviną

pirtį vien tam, kad „apsaugotų žydus“ nuo visiško išnaikinimo...

O viskas juk vyko atvirkščiai! Pirmiausiai bolševikai įsiveržė į taikią šalį, ją sugriovė, gaudė, kankino ir žudė nieko jiems nenusikaltusius žmones, ir tik tada, užterorizuoti, apgrobti ir nuskriausti žmonės, pasinaudoję prasidėjusio karo tarp Vokietijos ir Sovietų Sąjungos akimirka, pakilo į išsivaduojamąjį žygį iš baisios bolševikinės despotijos!

Vertė pripažinti

Pulkininkas ir diplomatas Kazys Škirpa, vienas pagrindinių Birželio sukilimo organizatorių ir vadovų, sovietų itin nekęstas ir koneveiktas rezistentas, straipsnyje „Kodėl mes sukilom?“, dar Stalinui gyvam esant, 1951 metais rašė: „Su šiurpu ir neužgesančio protesto jausmu širdyje mes, lietuviai, prisimename ir niekad neužmiršime to, kaip prieš dešimt metų sovietiškas okupantas mūsų Tėvyneje Lietuvoje griebėsi naikinti lietuvių šviesuomenę: kaip virš 12,000 asmenų, niekuo nenusikaltusių, – buvusių Lietuvos valstybės vyrų, kilniausių Bažnyčios dignitarių, tautai daug nusipelnusių visuomenės veikėjų, idealistų – kultūros darbuotojų, mokslo, spaudos ir švietimo darbininkų, nepriklausomybės karo veteranų, patriotinio jaunimo ir t. t. – nugrūdo į kalėjimus, ir – kaip šį savo siautėjimą tas okupantas 1941 m. birželio mėn. antroje pusėje apvainikavo pirmuoju masiniu užpuolimu ant ramių Lietuvos gyventojų – apie 40,000 žmonių – vyrų ir moterų, jaunų ir žilagalvių senukų ir vaikų, inteligentų, ūkininkų ir paprastų darbininkų šeimų, – išplėšė iš mūsų tautos tarpo, sumetė į galvijams vežti vagonus, juos aklinau užkalė, ir, be lašo vandens alpstantiems vaikučiams, išvežė į bolševikinės imperijos tyrus ir kacetusus...“ („Dirva“, 1951 m. birželio 21 d.)

Škirpa pastebi, kad iš slaptų sovietinių dokumentų, sukilimo metu patekusių į lietuvių rankas, tapo visiškai aišku, jog prie šio „aukščiausio laipsnio nusikalstamo darbo prieš žmoniją ir jos civilizaciją, Maskvos Vyriausybė pradėjo ruošti nuo pat to momento, kai užkergė Lietuvai 1939 m. spalio 10 d. sutartį su Sovietų Rusija, lyg pasityčiojimui pavadindama ją ‘Draugiškumo ir savitarpio pagalbos’ sutartimi.”

Ši ano meto Kremliaus klasta išryškėjo tik palaipsniui, kai 1940 m. birželio mėn. 15 d. Sovietų Rusija, sulaužydama visus savo iškilingus įsipai-

Nukelta į 12 psl.

DRAUGAS

(USPS-161000)

THE LITHUANIAN WORLD-WIDE NEWSPAPER

Published on Tuesday, Thursday and Saturday except legal Holidays, Jan. 2nd, and Dec. 26th by

the Lithuanian Catholic Press Society,
4545 W. 63rd Str., Chicago, IL 60629-5532.

Tel.: 773-585-9500. Fax.: 773-585-8284

Periodical class postage paid at Chicago, IL and additional mailing offices.

Subscription Rates: \$150.00.

GARBĖS PRENUMERATA \$250.00

JAV – metams \$150.00 • 1/2 metų \$80.00 • 3 mėn. \$57.00

Pirma klase: kasdien – \$340.00 • visos savaitės \$240.00

Kanadoje (USD): – metams \$390.00 • 1/2 metų \$210.00 • 3 mėn. \$110.00

Užsakant į Lietuvą ir kitas užsienio šalis oro paštu – metams \$615.00 • 1/2 metų \$315.00

Į Lietuvą reguliariu paštu – metams \$120.00 • 1/2 metų \$66.00

TIK ŠEŠTADIENIO LAIDA

JAV – metams \$95.00 • 1/2 metų \$70.00 • 3 mėn. \$48.00

Kanadoje (USD) – metams \$150.00 • 1/2 metų \$120.00 • 3 mėn. \$75.00

Užsakant į Lietuvą ir kitas užsienio šalis: oro paštu – metams \$220.00 • 1/2 metų \$120.00
Į Lietuvą reguliariu paštu – metams \$70.00

Mažindami pašto išlaidas, pakvitavimų už prenumeratą nesiuojame.

„Draugo“ prenumerata yra mokama iš anksto.

Administracija dirba kasdien, nuo 8:30 iki 4:30, šeštadieniais nedirba.
Redakcija dirba kasdien, nuo 7:00 iki 3:00, šeštadieniais nedirba.

Vyriausioji redaktorė –

Ramunė Lapas
vyr.redaktore@gmail.com

Techninis redaktorius –

Jonas Kuprys

Korektorė –

Dalia Sokienė

Administracija –

skelbimai@draugas.org
administracija@draugas.org

Reklama –

Audronė Kižytė,
audreykizys@gmail.com, 630-805-1404

Už skelbimų turinį ir kalbą neatsakome.
Nepanaudotų straipsnių nesaugojame.

Dvi mano giminės nuotraukos, darytos prieš karą ir karo metu tėvo sesers albume atsirado tik Lietuvai atgavus nepriklausomybę. Kodėl visą sovietmetį jos buvo slėptos? Dėl vienos aišku – nuotraukoje yra du jos broliai – Petras ir Antanas, nusifotografavę prie trečio brolio – Jono, žuvusio 1941 m. sukilime Kaune, kapo Senosiose Kauno kapinėse (sovietmečiu jos buvo sunaikintos; šią nuotrauką „Draugas“ skelbė praėjusią savaitę).

Nuotrauka anais laikais galėjo prišaukti nemalonių, nes priminė, kad 1941 m. Lietuva priešinosi. Bet kodėl buvo slėpta ši nuotrauka, kurioje jos broliai Antanas (dešinėje), Bronius (kairėje) su nepažįstamuoju svečiu buvo nufotografuoti tėviškėje? (žr. pirmąją nuotrauką.) Žinoma, kad ne dėl brolių, – šeimyninių nuotraukų mūsų giminėje buvo ir vis dar yra kalnai, mat mūsų prieškario jaunimas buvo labai aktyvus, o jų draugas buvo profesionalus miestelio fotografas ir yra užfiksavęs daug jo veiklos momentų. Taigi kas yra tas svečias, dėl kurio tikriausiai nuotrauka ir buvo paslėpta?

Nuotrauka datuotina apytikriai, – arba daryta 1941 m., arba karo metu (greičiausiai sovietmečiu, nes nuotrauka atspausdinta ant prasto, nefirminio popieriaus; Lietuvos laikais ir prie vokiečių foto popierių turėdavo firmos žymą), mat po karo dėdės Broniaus jau nebebuvo. Jis kartu su broliais Petru ir Juozu 1944 m. rugsėjo mėn. buvo paimtas į raudonąją armiją; nė vienas jų negrižo. Juozas ir Bronius Baltarusijoje, Jarcove, kur buvo suvežti mūsų krašto rekrūtai, apkaltinti, kad dalyvavo 1941 m. sukilime, buvo šauliai ir rengėsi dezertyruoti iš rusų armijos bei prisidėti prie partizanų; buvo teisiami. Juozas mirė tardomas (greičiausiai nukankintas, baudžiamojame byloje rašoma: mirė nuo paprastosios distrofijos). Bronius, kuris esą organizavo grupės pabėgimą iš rusų armijos ir jam vadovavo, buvo nušautas 10 m. kalėjimo. Anot pranešimo tėvams, „dingo be žinios“. Daugiau jokių žinių apie jį šeima nerado, o paties grįžtančio nesulaukė. Petras dingo prie Kuršo. Tėvams buvo pranešta – kad žuvo, bet mano tėvas buvusius su juo kartu tą dieną kaimo vyrus apklausė ir jie pasakė, jog tuo metu jokių karo veiksmų nebuvo, bet brolis negrižo. Taigi greičiausiai irgi buvo sudorotas kaip aktyvus lietuvis kaimynams įskundus.

O detektyvas dėl tos trijų vyrų nuotraukos mano tėvo tėviškėje tęsiasi. Prieš keletą metų šią nuotrauką iš tetos pasiskolino vieno leidinio, pasakojančio apie šios apylinkės kaimus, rengėjas ir ją atspausdino. Bet nuotraukoje liko tik du žmonės – trečiojo, nepažįstamojo, neliko, jis buvo ištrintas (žr. kitą nuotrauką). Taigi kas tas toks lemtingas žmogus, kuris net ir šiais laikais yra pavojingas? Leidėjai pasiaiškino, kad išėmė dėl to, jog žmogus buvo nepažįstamas. Bet neatpažintų žmonių minėtoje knygoje yra daug, todėl neapleidžia mintis – o jeigu buvo atpažintas ir sąmoningai ištrintas? Toks įtarimas paskatino dėti pastangų atpažinti šį jauną, inteligentišką gražuolį.

Pirmą kartą tą nuotrauką tetos asmeniniame foto archyve mačiau probėgšmiai prieš keletą metų, paskui ji vėl dingo, nes keletą metų gulėjo pas minėtos knygos leidėjus. Ir tik šiomis dienomis ją išvydau dar kartą – atsiėmiau iš knygos leidėjų, nes jos savininkė jau yra mirusi. Kuo ilgiau žiūrėjau į tą vidurinįjį – nepažįstamąjį jaunuolį, greičiausiai tėvo draugą, parsivežtą į tėviškę iš pakaunės (kur tuomet dirbo), tuo smarkiau mano nuosavame „kompiuteryje“ sukosi mintis, kad tas žmogus man kažką primena, kad aš tą žmogų pažįstu... Ir staiga tarsiu smūgis į galvą atėjo mintis – taigi čia yra jaunas Juozas Lukša, būsimasis Daumantas, partizanų vadas. Tuomet ėmiau raišioti galus – juk mano tėvas Antanas prieš karą, 1941 m., ir karo metu veterinaru dirbo Kruonyje (vėliau Pakuonyje), netoli Kauno. O tai tik keliolika kilometrų nuo Juozo ir kitų Lukšų tėviškės Šilavoto valsčiuje, Juodbūdžio kaime. Jeigu nuotrauka daryta 1941 m., tuomet J. Lukša buvo pirmo kurso studentas architektas ir priklausė LAF (Lietuvių aktyvistų frontui), kuris rengė sukilimą 1941 m. birželio 7 d. jis buvo suimtas ir sukilėlių išvadtuotas tik prasidėjus karui).

Jeigu nuotrauka daryta ir karo metu, vis tiek aišku, kad mano tėvą ir jo brolių su J. Lukša (jeigu čia tikrai yra jis) kažkas siejo.

Ilgai su vyru tyrinėjome nuotrauką – išdidiname nepažįstamojo bruožus ir lyginome su įvairioje literatūroje skelbtomis Juozo Lukšos nuotraukomis.

Vienos nuotraukos detektyvas, arba 1941 m. sukilimas provincijoje

AUDRONĖ V. ŠKIUDAITĖ

Skelbtosios jau yra vėlesnio laikotarpio – 1946-1950 m., bet iš veido bruožų galima atsekti, kad tai tas pats žmogus. Ypatingos žymės – duobutės skruostuose (ypač reta žymė), banguoti plaukai, ta pati kaktos linija, veido, ausies forma... Nuotrauką parodžiau pakaunėje gimusiam ir augusiam Povilui Jakučioniui, buvusiam politkaliniui ir ilgamečiam Politinių kalinių ir tremtinių sąjungos vadovui. Jis taip pat patvirtino, kad tai gali būti Juozas Lukša arba jo pusbrolis Vytautas Žemaitis, pokario partizanas, žuvęs 1949 m. Paskutinis iš Lukšų, Antanas, mirė šių metų pradžioje (kiti du broliai žuvo partizanų kovose), taigi, kas man galėtų padėti autoritetingai atpažinti nepažįstamąjį? Bandysiu ieškoti tolimesnių giminių Lietuvoje, dedu viltis ir į Amerikoje gyvenančią Juozo Lukšos žmoną bei kitus, J. Lukšą pažinojusius ankstyvoje jaunystėje.

Jeigu tai tikrai yra Juozas Lukša, šie vyrai galėjo būti siųsti į provinciją, konkrečiai – į Žeimelio ir aplinkinius valsčius – 1941 m. anksti pavasarį organizuoti sukilimo (nuotraukoje matyti, kad po vyrų kojomis nėra žolės, o du vyrai dar apsirengę pal-

kurią buvo palikę nuo vokiečių bėgdami rusai.

A. Gražiūnas pateikia geografiškai platų sukilimo vaizdą. Kad jau pradėjome, tęskime, kas dėjosi Šiaurės Lietuvoje. Autorius sako, kad „Šiaulių apskrityje sukilėliai labiau pasireiškė pačiuose Šiauliuose, Joniškėje, Kriukuose, Kruopiuose, Linkuvoje, Šaukėnuose, Pakruojyje, Pašvitinyje, Skaisgiryje, Žagarėje ir Žeimelyje...“ (1944 m. per Kalėdas Starkonių kaime buvo nu-

šautas mano senelės brolis Leonas Grigaliūnas ir jo kaimynas Aleksas Norvaiša, o Pelaniškiuose – Feliksas Kriaučiūnas, Alfonsas ir Pranas Liubauskai bei karininkas Stasys Bagdonas dėl to, kad buvo aktyvūs 1941 m. sukilėliai Pašvitinio valsč.). „Biržų apskrityje sukilėliai labiau pasireiškė Biržuose, Dajėnuose, Gulbinėnuose, Joniškėlyje, Pasvalyje ir Vabalninke... Utenos apskrityje – Utenoje, Balninkuose, Žemaitkiemyje, Inturkėje, Aluntoje, Anykščiųse, Burbiškyje, Daugailiuose, Debeikiuose, Joniškėje, Leliūnuose, Molėtuose, Niūronyse, Svėdasuose, Tau-ragnuose, Užpaliuose bei Vyžuonose. ...Zarasų apskrityje – pačiuose Zarasuose, Antalieptėje, Antazavėje, Baltriskėse (čia veikė apie 50 vyrų, jie nuginklavo ir paėmė į nelaisvę 50 raudonarmiečių), Du-setose (susitelkė 400 vyrų), Salake, Smalvose, Stelmužėje, Švedriškėje“... ir t.t.

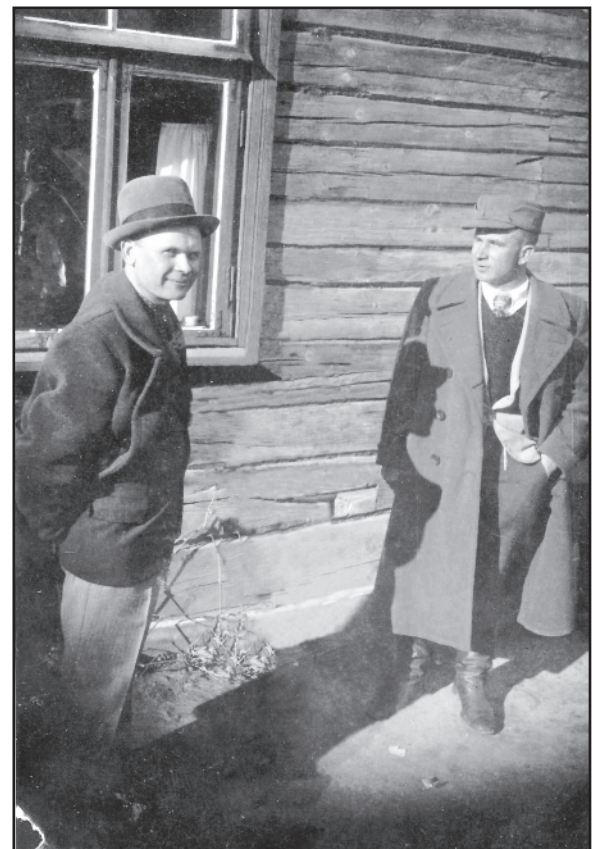
Esu tyrinėjusi Žemaitijos miestelio Kaunatavos, Luokės valsčiaus, 1941 m. įvykius. Aštuoni kaunataviškai besitraukiančių raudonųjų banditų buvo suminti, įkalinti Telšių kalėjime ir kartu su kitais (iš viso 141) žvėriškai nukankinti Rainiuose. Vieno iš jų sū-

Kodėl visą sovietmetį buvo slėpta ši nuotrauka? Kairėje – Bronius Škiudas, dešinėje – Antanas Škiudas. O kas yra viduryje? Galima įtarti, kad būsimasis partizanų vadas Juozas Lukša-Daumantas, 1941 m. pavasarį atvykęs padėti organizuoti sukilimo Žeimelio apylinkėse (Šiaulių apskritis). Neseniai ši autorės šeimos archyvo nuotrauka buvo atspausdinta ištrinus nepažįstamąjį.

tais). Apie sukilimo veiksmus Vilniuje ir Kaune jau yra daug rašyta, todėl pasinaudosiu proga pakalbėti apie 1941 m. sukilimą provincijoje, nes tai nebuvo tik saujelės drąsulių proveržis centre – Kaune ar Vilniuje, tai buvo tautos sukilimas siekiant atkurti nepriklausomą Lietuvą.

Apie 1941 m. įvykius Žeimelyje kol kas žinau ne daug, tėvas ar kiti giminės apie tai niekada nėra šnekėję, per seni laikai, tuo labiau, kad tėvo netekau jaunystėje sovietmečiu. Tyrinėdama pokario partizanų veiklą tose apylinkėse sužinojau, kad 1941 m. sukilėlis buvo pokario partizanas Karolis Galiauskas iš Jovaišių kaimo; jo dukra Genutė yra pasakojusi, kad komunistuojanti kaimynė, mačiusi, kaip tėvas pernešė ginklus, apskundė raudoniesiems, todėl šeima turėjo trauktis iš Žeimelio. Amerikoje miręs žurnalistas Albinas Gražiūnas knygoje „Dviejų okupacijų replėse“ (išleista 1996 m. Vilniuje) rašo, kad Žeimelio sukilėliams (arba partizanams) vadovavo pulk. B. Pulkauninkas (jis priklausė ir sukilimo Telšiuose, kur anksčiau buvo burmistras, vadovybei). Šis autorius pasinaudojo medžiaga, kurią buvo surinkę LAF aktyvistai vokiečių okupacijos metais ir

nus – vėliau partizanas, politinis kalinys, o atkūrus Lietuvos nepriklausomybę – Aukščiausiosios Tarybos-Atkuriamojo Seimo narys Liudvikas Simutis pasakojo, kad jo tėvas ir kiti kaimynai buvo sunaikinti būtent todėl, kad ruošėsi sukilimui, rinko pinigų ginklams (tėvas buvo kalvis ir ginklų taisė bei perdirbinėjo), kūrė pasipriešinimo planus. Tai tik maža dalelė vietovių, kur buvo bandoma atkurti lietuvišką valdžią. Sukilėliai nuo besitraukiančių sužvėrėjusių raudonųjų teroro išgelbėjo daug savo žmonių gyvybių ir turto.

Bendrą vaizdą apie 1941 m. įvykius jau turime, bet tik ne apie įvykius provincijoje, todėl, manau, verta ir toliau rinkti medžiagą apie savo kaimo, miestelio, rajono istoriją, nes, kaip matome, netgi po 75 metų dar gali atsiverti koks nors istorinis faktas ar veidas. Atkūrusi anksčiau aprašytą savo šeimos istorijos epizodėlį pasitarnaučiau ir savo apylinkei. Jeigu šioje nuotraukoje tikrai būtų Juozas Lukša, tai būtų svarbus įvykis ne tik mano šeimos, bet ir visos apylinkės istorijai, – mūsų krašte jaunystės metais lankėsi garsusis partizanų vadas.

RYTYS

Rytys – rytinis, iš rytų pučiantis vėjas. Puslapis „Rytys“ pristato JAV lietuvių naujienas iš rytų pakrantės valstijų.

Redaktorė Vaida Lowell • El. paštas: draugas.east.coast@gmail.com

Lietuvių tautinių šokių ansamblis „Tryptinis“ ruošiasi šventei Baltimorėje

Atkelta iš 1 psl.

Viskas prasidėjo dar 1950 m., kuomet Jadvyga Matulaitienė, tuo metu žinoma tautinių šokių mokytoja, choreografė ir veikli tautinių šokių puoselėtoja Lietuvoje bei Vokietijoje, atvyko į Ameriką ir pradėjo mokyti šokius New Yorko Maironio lituanistinėje mokykloje. Suorganizavusi studentų šokių grupę bei vėliau išvysčiusi ją į „Tryptinį“, šiam ansamblui ji vadovavo garbingus 45 metus. „Repeticijos buvo nepaprastai sunkios, bet linksmos. Aš atsimenu Matulaitienės metodą mus išmokinti šokių žingsnius: kelias savaites šokom tik ratelį, tuo pačiu žingsneliu pagal ritmą, kurį ji mušdavo lazda – viens, du, viens, du! Bet dėka to mes tapom šaunūs šokėjai ir didžiavomės, kad buvom New Yorko Maironio lituanistinės mokyklos, vėliau „Tryptinio“ dalis!“, – prisimena Nida Stankūnaitė-Schmedlen, kurios trys vaikai šoka Maironio lituanistinės mokyklos vaikų grupėje.

Norinčiųjų šokti tautinius šokius tais laikais niekuomet netrūko. „Baigę šeštadieninę mokyklą daug jaunuolių išjungdavo į studentų ansamblį ir dažnai grupėje dalyvavo per 30 šokėjų. Kadangi šokėjai greitai susidraugaudavo, visi mielai lankė – tai buvo proga susitikti ir po repeticijos kur nors kartu ir toliau pabendrauti. „Tryptinyje“ yra šokę šimtai jaunuolių ir per visą grupės veiklos laikotarpį šokėjai savo tarpe yra sukūrę apie 20 lietuviškų šeimų. Dabar jau šoka ne tik ankstyvesnių šokėjų vaikai, bet ir jų anūkai“, – prisiminimais apie daug metų vykusią aktyvią ansamblio veiklą dalinasi Aldona Marijošienė, dabartinė „Tryptinio“ bei Maironio lituanistinės mokyklos vaikų grupės vadovė.

Ansamblis susiburia kas ketverius metus

Bėgant metams daug repetavęs bei koncertavęs jaunimo tautinių šokių ansamblis ilgainiui apsnūdo – J. Matulaitienei sulaukus pensinio amžiaus, sunku buvo surasti naują vadovą, kuris galėtų pašvesti ansamblui tiek daug laiko ir energijos. Tik dėka buvusių šokėjų noro, prisiminimų apie smagumą dalyvauti, šokti ir bendrauti, „Tryptinis“ buvo atgaivintas 1996 m. Šokių šventei, o naująją vadovę tapo Aldona Marijošienė. „Neplanavau būti tautinių šokių mokytoja, bet kai pirma (1996 m.) po Matulaitienės šokių šventę artėjo, manęs paprašė padėti paruošti šokėjus. Sutikau, ir taip kas ketverius metus tampu „Tryptinio“, o kartais ir NY Maironio mokyklos šokių vadove. Visą gyvenimą vienaip ar kitaip dalyvauju lietuviškoje veikloje, todėl tautiniai šokiai yra tik dar vienas labai malonus užsiėmimas. Aišku, tas užima daug laiko ir reikia atsisakyti daug ko, bet smagu matyti šokėjų atsivadimą, pastangas ir progresą“, – apie tapimą grupės šokių vadove kalbėjo A. Marijošienė.

Šokdami pasijunta tikrais lietuviais

Nors šokių ansamblis „Tryptinis“ yra atgaivinamas tik kas ketverius metus – JAV šokių švenčių išvakarėse, tačiau nuolatinis noras šokti bei pagerbti savo gimtinę ir senolių papročius neblėsta. „Lietuviška muzika, šokiai, tradicijos, mūsų tautos kelionė istorijos vingiais, susibūrimas su bendraminčiais – tai proga parodyti atžaloms, kad visa tai yra mūsų dalis“, – apie tradicijų perdavimą jaunosioms kartoms pasakojo šokių ansamblio narė Giedrė Kerė. Mažuosius tautinių šokių puoselėtojus ruošia mokytoja Monika Paulavičiūtė-Kungienė. „Dar vaikystėje daug metų šokau lietuvių liaudies dainų ir šokių ansamblyje ‘Ugnelė’, Vilniuje. Šilčiausi prisiminimai išliko iš to laikmečio ne tik repeticijų, bet ir koncertų, bei šokių švenčių, kuriose teko dalyvauti. Šokti yra labai smagu, todėl sužinojus apie rengiamą šokių šventę Baltimorėje nutarėm šiuo ‘smagumu’ pasidalinti su New Yorko Maironio mokyklos vaikais, kurioje mokytojauju šeštadieniais. Kartu su kitom

New Yorko lietuvių liaudies šokių grupę „Tryptinis“ vienija meilė lietuviškai muzikai, šokiui, ir tradicijoms.

Lauros Vidžiūnaitės nuotr.

vadovėm nutarėm išmokinti juos šokti ir dalyvauti šventėje“, – apie vaikų paruošimą šventei kalbėjo Monika. Lietuvių tautinių šokių vadovo užduotis yra kur kas didesnė nei tik išmokyti vaikus šokti: „Esu skaičius, kad žmogaus protėvių kultūra yra užkoduota mūsų DNR. Mes, išgirdę lietuvių liaudies lopšinę ar polką, visai kitaip reaguojam nei tie, kurie neturi tos lietuviškos ‘DNR’. Mano, kaip lietuvių tautinių šokių mokytojos, tikslas – ne tik išmokinti žingsnius, paruošti vaikus, kad jie puikiai sušoktų šventėje, bet pažadinti mūsų vaikuose tas lietuviškas DNR daleles, kad jie šokdami pasijustų tikrais lietuviais.“

Pasiruošimas reikalauja daug pastangų

Šiais metais šokių grupę sudaro 40 įvairaus amžiaus – nuo 18 iki 50 metų – nariai, o vaikų grupėje – net 28 žavūs šokėjai. Lietuvos generalinis konsulas New Yorke Julius Pranevičius su žmona Diana taip pat šoka „Tryptinyje“, jų vaikai – Maironio mokyklos vaikų šokių grupėje. Repeticijos vyksta New Yorko Apreiškimo bažnyčios parapijos salėje, į kurią savaitgaliais susiburia ne tik lietuvačiai ir jų su-tuoktiniai, tačiau ir užsieniečiai.

Ansamblyje trypia ir senjorai, kurie yra šokę dar vadovaujant J. Matulaitienei bei kiti, kuriems šokių šventė – įdomi naujovė. Visų labai laukiamai šokių šventei ansamblis pradėjo ruoštis jau nuo praeitų metų spalio mėnesio, o šventei artėjant, žinoma, ruošiasi dar įnirtingiau. „Jaučiu pareigą testuoti ‘Tryptinio’ tradicijas, nors ir mažesniu mastu negu anksčiau. Džiugu, kad šiais metais prie šventės ruošos prisidėjo dar trys mokytojos – Monika Kungienė, Nina Jankauskaitė ir Rima Sekovaitė. Jos labai palengvina darbą. Tikiuosi, kad atsiras vadovė ar vadovas, kuris prisidės prie New Yorko lietuvių kultūrinio gyvenimo ir atgaivins ‘Tryptinį’ nuolatinei veiklai“, – viltingai kalbėjo A. Marijošienė.

Iš tikrųjų pasiruošimas tokiai didelei šventei reikalauja nemažai laiko,

pastangų ir pagalbos. Džiugu, kad atsiranda entuziastingų žmonių, kurie, nors ir turėdami šeimas, vaikus ir darbus, prisideda prie grupės ne tik joje šokdami, bet ir atlikdami administracinius darbus (o tai yra neišvengiama sklandžios ansamblio veiklos dalis). Palaikydama ryšį su šventės organizatoriais ir šokėjais, bandydama suderinti tinkamus repeticijų laikus ir vietas, šokėjų pasirodymus dar prieš šventę, Rima Sekovaitė džiaugiasi galėdama prisidėti prie lietuvių liaudies šokių puoselėjimo. „Gyvendama Lietuvoje nebuvau aktyvi tautiškos kultūros gerbėja, gal dėl to, kad jos buvo apstu. Prieš 4 metus su šeima buvome nuvykę į Šiaurės Amerikos lietuviškų tautinių šokių šventę Bostone, kurią stebėjau tiesiogine ta žodžio prasme ‘išsijojusi’ ir po jos iškart pasakiau – po 4 metų šoksiau ir aš! Man patiko pati idėja – kad nebūtinai tik profesionalūs šokėjai, vadovai gali sukurti tokį išpūdingą renginį, kuriuo žavėtusi žmonės iš visų pasaulio kampelių“, – apie pirmąją pažintį su tautiniais šokiais bei šokių švenčių žavesį kalbėjo Rima Sekovaitė, ansamblio administratorė ir koordinatorė.

Šokis žmogų puošia, ypatingai toks, per kurį yra atskleidžiama tautos istorija bei charakteris. „Viskas priklauso nuo mūsų pačių – reikia noro, laiko ir mes galime sukurti neįtikėtinus dalykus“, – motyvuoja visus norinčiuosius prisidėti prie šventės Rima. Lietuvių tautinių šokių šventė – tai metas, kada mūsų kultūra bei senolių papročiai atgyja visu gražumu ir tą šventę mes sukuriame patys.

„Tryptinio“ repeticijose kartus su visais prakaitą lieja ir LR generalinis konsulas New Yorke Julius Pranevičius (pirmas dešinėje).

Baltimorės Lietuvių namuose – sujudimas

Naują Lietuvį namų iškabą pakabino Arūnas Rekštys.

Šventės organizacinio komiteto narė Ramunė Kligys ruošia dekoracijas.

EGLĖ BAUBLYTĖ-NOETH

Kaip žinia, liepos 3 d. įvyks XV Šiaurės Amerikos lietuvių tautinių šokių šventė „Šaukia ten tave kelionė“. Ji rengiama Marylando valstijoje, Baltimorės mieste, „Royals Farms“ arenoje, kuri yra vos tik 15 minčių į vakarus nuo Baltimorės Lietuvių namų. Į šventę sugužės tūkstančiai lietuvių šokėjų iš viso pasaulio. Šventės organizatoriai, baltimoriškiai ir vašingtoniečiai, jau seniai ruošiasi svečių priėmimui. Baltimorės Lietuvių namuose šiomis dienomis – tikras sujudimas. Čia prieglobstį rado Šokių šventės organizacinis komitetas, gausių dekoracijų ir atributikos gamintojai ir trys tautinių šokių grupės.

Lino Orento vadovaujamas šventės organizacinis komitetas subūrė daugybę savanorių, norinčių pri-

sidėti prie šventės, su kurių pagalba visuose Lietuvių namų kampeliuose gaminamos dekoracijos ir šokiams reikalinga atributika. Pagrindinė šventės dizainerė Simona Užaitė ne tik kuria dekoracijas, bet ir pasitelkusi į pagalbą savo draugus pati jas gamina. Lietuvių namų senbuviai „Malūno“ šokėjai padidino repeticijų laiką nuo vieno iki dviejų kartų per savaitę. Kaip ir Washingtono „Juostos“ šokėjai, laisvu nuo dekoracijų gaminimo laiku „Malūnas“ repetuoja šventės šokius tiesiog dirbtuve paverstoje salėje. Lietuvių namų darbuotojai ir savanoriai taip pat nesnaudžia – baigiamos dažyti sienos, šviesą išvydo nauja iškaba, tapoma Trakų pilis. Šventės savaitgalį tikimės sulaukti daug svečių, kuriems būtų įdomu susipažinti su šimtamečio pastato istorija ir aplankyti vieną iš turtingiausių lietuviškų muziejų JAV. Vizito metu kviečiame paskanauti lietuviškų patiekalų ir pažadame, kad bet kuriuo metu užsukę čia būtinai rasite cepelinų, balandėlių, kugelio, šaltibarščių, ledų, lietuviško alaus ir garsiosios „Virytos“ – namuose gaminto medaus skonio likerio. Kiekvieną vakarą, nuo ketvirtadienio iki sekmadienio, svečius linksmins muzikantai, na, o sekmadienį paplūdimyje bus galima išsiesti pliažo kėdėje ar basomis pasivaikščioti po smėlį.

Neužmirškite viešbučio informaciniame biure pasiimti mūsų

Šokių šventės organizacinio komiteto pirmininkui Linui Orentui (priekyje kairėje) ir vicepirmininkui Ryčiui Grybauskui (gale kairėje) tenka rūpintis ne tik organizaciniais reikalais, bet ir kartu su savanoriais malūnėlių dekoracijas palankstyti.

lankstinuko arba dėl papildomos informacijos skambinkite telefonu 410-685-5787. Lietuvių namų adresas: 851 Hollins St. Baltimore, Maryland. Nekantraujame sutikti Jus, atvykstančius su draugais ir šeimomis!

Lietuvių namų senbuviai, „Malūno“ šokėjai senjorai, intensyviai repetuoja šventės programą. Lietuvių namų archyvo nuotraukos

„Rusnės“ metinis koncertas „Gimtinės sodai“

LAIMA KUZABAVIČIENĖ

Birželio 4 d. Santa Maria Del Popolo salėje tautinių šokių grupė „Rusnė“ Mundelein (Illinois), buvo pakvietusi į savo metinį koncertą „Gimtinės sodai“. Šventės – koncerto svečiai šiais metais buvo tautinių šokių grupė „Žaibas“ iš Madisono, WI (vadovė Nijolė Etzwiler). Šios grupės šokėjai nuotaikingai įsiliejo į šventinį šurmulį. Žiūrovams ypač patiko jų šoktas „Lenciūgėlis“.

Tautinių šokių grupės „Rusnė“ vadovė – Nijolė Černiauskienė; grupės estetiškas ir meninis lygis kyla kas metai. Šiais metais ji paruošė daug naujų, įdomių šokio kompozicijų.

Didžiausias koncertinis krūvis šiais metais, kaip ir visada, teko vaikų grupėms, tačiau jie nuostabiai, su atsakingumu atliko visus šokius, parodydami, kad yra puikiai pasiruošę vykti į pasaulio lietuvių šokių šventę Baltimorėje.

Suaugusiųjų grupė šoko ne tik šokių šventei skirtus šokius, bet ir pritaikė scenai daug įdomių šokio kompozicijų. Žiūrovams labai patiko merginų sušoktas „Gailingis“ (choreografija V. Buterlevičiaus,

scenai pritaikė N. Černiauskienė) ir nuotaikingai sušoktos „Vakaruškos“.

Vadovės idėją koncerto scenografijai kuo puikiausiai įgyvendino Eglė Grobe, Jurga Petkus, Giedrius Pavilonis.

Koncertinė programa dvelkė šiluma ir meile savo kraštui, lietuviškam šokiui ir tradicijoms.

Po koncerto dar ilgai netilo šurmuly, nesiskestė svečiai ir šokėjai, dar ilgai dalijosi išpūdziais, gera nuotaika. Vaisinosi „Kunigaikščių užkeigos“ atvežtu maistu.

Tautinių šokių grupei „Žaibas“, vadovei Nijolei Etzwiler ir šokių grupei „Rusnė“ bei jos vadovei Nijolei Černiauskienei linkime kuo geriausios sėkmės Baltimorėje!

O namuose vėl lauksime naujų idėjų, naujų koncertų, naujų susitikimų su tautinių šokių grupe „Rusnė“, tuo labiau, kad kitais metais šis jaunas kolektyvas švęs 5 m. jubiliejų!

Tautinių šokių grupė „Rusnė“.

Inetos Zmuda nuotr.

SKAUTYBĖS KELIAS

Redaktorė Aušra Jasaitytė-Petry • 8830 Magnolia Court • Orland Park, IL 60462 • El. paštas: ausra67@sbcglobal.net

Daiktų internetas

Clevelando
Akademių skautų
metinės šventės
temų pristatymas

SENJ. DARIUS ČEPULIS

Šį dešimtmetį mūsų kompiuterių procesoriai tapo neįtikėtinai stiprūs ir maži. Šie pajėgumai sudarė stebuklingas galimybes. Todėl į savo kasdienius daiktus dabar galime dėti kompiuterinius procesorius. Šis laikotarpis kompiuterio istorijoje vadinamas „Daiktų internetu“ („The Internet of Things“).

Kai mūsų „daiktai“ – įtaisai prijungti prie interneto, jie gali vienas su kitu kalbėtis – mūsų laikrodžiai gali mums pasakyti apie mūsų sveikatą; mūsų termostatai gali išmokyti išjungti šilumą, kai mūsų nėra namuose ir – sutaupyti pinigų; mūsų automobiliai gali vienas su kitu kalbėtis, optimizuodami mūsų judėjimą. Bet ši technologija turi ir rimtos rizikos. Kai visa mūsų informacija yra internete ir kai mūsų daiktai prijungti prie interneto, kenkėjiškai nusiteikę žmonės gali prieiti prie mūsų informacijos ir net įeiti į programines įrangas. Pavyzdžiui: prieš porą mėnesių išsilaužėliai (*hackers*) kontroliuojamame eksperimente sėkmingai perėmė automobilio kompiuterio kontrolę per ląstelinių internetą (*cellular internet*).

Šitokie išsilaužėliai nepaprastai pavojingi. Jei mūsų daiktai prie interneto bus prijungti neapsaugoti, išsilaužėliai gali prieiti prie bet ko, bet yra numatyti būdai apsiginti. Pirmasis būdas: programinė įranga turi būti kuo paprastesnė, – sudėtingumas kuria pažeidžiamumą. Antrasis būdas: organizacijos ir asmenys turi peržiūrėti šias programas. Dabar didelės technologijų kompanijos moka žmonėms, jeigu jie randa problemų arba pažeidžiamų vietų jų programose. Jei į technologijų sritį ateina naujos kompani-

Clevelando Akademių skautų metinėje šventėje buvo pristatomos temos (su viena iš jų supažindinama šiame straipsnyje). Algio Rukšėno nuotraukoje (iš k.): Akademinio skautų sąjungos pirmininkas v.s. fil. Ričardas Chiapetta, pakeltieji į tikrus narius – Julija Totoraitytė, Ramunė Bartuškaitė ir Darius Čepulis, fil. Rima Nasvytienė, fil. Rimas Minkūnas, fil. Giedrė Matienė.

jos, tai ir jos privalo šią praktiką apsvastyti. Trečiasis būdas: turi būti galima atnaujinti (*update*) programinę įrangą iš tolo; jei iškilo saugumo klausimas, programos reikia kuo greičiau pataisyti.

Ir visgi – net ir turint tokių atsargumo priemonių, ar verta savo daiktus jungti prie interneto? Taip! Išivaizduok – turi prijungtą automobilį ir namo mechanizmus. Esi parduotuvėje, ir tavo šaldytuvas tau „pasako“, kad reikia nupirkti pieno ir kiaušinių. Tavo automobilis gali „pranešti“ tavo namui, kad tu grįžti iš parduotuvės, ir tavo namas įjungs šilumą (kai buvai darbe, namas ją buvo išjungęs, taupė tavo pinigų), uždegs šviesas ir užkurs pečių, kad viskas būtų paruošta, kai tu grįši namo. Mechanizmai gali išmokyti mūsų kasdinių įpročių ir sutaupyti mums pinigų ir laiko.

Daiktų interneto reikšmė yra kur kas didesnė negu tik „gudrus namas“. Tavo laikrodis šiandien tau pasako, kad reikia mankštintis; rytoj paskambins tavo daktarui, jeigu numatys, kad tu sirgsi. Mūsų mašinos šiandien per radiją gauna programinius atnaujinimus, o rytoj kalbės su kitomis mašinomis ir pagreitins judėjimą gatvių kamščiuose, net pasakys kitoms mašinoms apvažiuoti avarijų vietas. Šiandien tiltai įlūžta, net kai yra dažnai tikrinami, rytoj visi tiltai bus prijungti ir visada tikrinami kompiuteriais; bet tiltai ir patys tikrins orą ir eksploatavimą, todėl jei jie manys, kad kur nors yra netvarka mums galės pranešti keliais mėnesiais anksčiau.

Žvelgdami į XXI amžių su jo būsimomis technologijomis matome riziką, bet, jei būsimame atsargūs žinosime ir tas rizikas. Daiktų internetas bus labiau patikimas už patį internetą. Pokyčiai keis mūsų gyvenimą ir jį gerins.

Atgimė tėvynė, gimėme ir mes

SOFIJA JELIONIENĖ

Sparčiai artėja Lietuvos skautų sąjungos įkūrimo šimtmetis. Ji buvo įkurta 1918 m. lapkričio 1 d. Vilniuje. Ši skautiškoji kelionė buvo pertraukta Sovietų Sąjungai okupavus Lietuvą, tačiau 1945 m. atkurta Vokietijoje. Ji sėkmingai tebesitęsia, buriant išeivišką lietuviškąjį jaunimą skautiškai-patriotiškai veiklai.

Artėjančio jubiliejaus proga 2015 m., lapkričio 1 d. v.s. Alė Namikienė išleido gausiai nuotraukomis iliustruotą leidinį „Per Skautybę – lietuviškai“. Jame atsispindi lietuviškas nagingumas, liaudies meno puoselėjimas ir jo perdavimas mūsų jaunajai kartai. Leidinio vertė – didžiulė. Apie tai ir apie labai sėkmingai praėjusį knygos pristatymą jau esame skaitę spaudoje.

Kita džiugi žinia, kad šio leidinio laida jau yra išsibagusi. Šių užbaigtuvių proga, o taip ir artėjančiam jubiliejui besiruošiant, dviejų mūsų darbščių sesių – v.s. Alės Namikienės ir leidinio administratorės, v.s. Dalės Gotceitienės – sumanymu, susidaręs pelnas buvo paskirtas pastatyti lietuvių skautų kryžių, Lemonte, prie Pasaulio lietuvių centro esančiame kryžių kalnelyje. Kryždirbys – mūsų brolis s. dr. Romualdas Povilaitis. Šis kryžius bylos, kad per visą 70-tį metų, išeivijoje skautai mylėjo savo Tėvynę, dirbo jos labui, garsino jos vardą, stengėsi išlaikyti liaudies papročius ir ... budėjo.

Kas gali būti gražiau, kaip tuo būdu išreikšti padėką Kūrėjui už sėkmingai nueitą mūsų organizacinį kelią!

Gi besiruošiant švęsti mūsų Sąjungos 100-mečio jubiliejų ir iš pagrindų paruošiant Rako stovyklavietę joje įvyksiančiai Tautinei stovyklai, bus prisidėta ir prie šio projekto. (Beje, šiais metais, Rako stovyklavietė švenčia 60-metį nuo savo įsikūrimo.)

Šią kryžiaus šventinimo šventę, švęsime birželio 26 d., sekmadienį, po 11 val. r. šv. Mišių, Pal. J. Matulaičio misijoje. Po iškilmių, visi kviečiami dalyvauti pietuose Ateitininkų namuose, kur bus proga padėkoti mūsų darbščioms ir kūrybingoms sesėms Alei ir Dalei.

v.s. Alės Namikienės nuotr.

Rakui – 60!

Liepos 16–23 dienomis
Rake vyks Čikagos apylin-
kių tuntų stovykla. Re-

gistracijos anketas galite rasti www.nerija.org, tinkla-
lapyje www.rakas.org arba kreipkitės į savo vadovus.
Registracija baigiasi birželio 25 d.

Šiluvos koplyčios meno kūriniai – įspūdingas Lietuvos atspindys

Geraldine M. Rohling

Viktoro Nako interviu su Washingtono Švč. Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo Nacionalinės šventovės archyvere bei parodų kuratore **dr. Geraldine M. Rohling** (Ph.D., M.A.Ed.), kuri kuruos ir parodą „Šiluvos koplyčia po 50 metų“. Ji sutiko atsakyti į keletą klausimų apie Šiluvos koplyčią bei būsimą parodą, kuri atsidarys š.m. birželio 30-ąją ir tęsis iki spalio 17-osios (į lietuvių kalbą vertė Kristina Nakienė ir Diana Šarakauskaitė).

– Bazilikos internetinėje svetainėje rašoma, kad Nacionalinėje šventovėje yra daugiau kaip septyniasdešimt koplyčių ir koplytėlių, pašvęstų Mergelei Marijai. Kelinta buvo Šiluvos koplyčia?

– Per pastaruosius penkerius metus koplyčių ir koplytėlių padaugėjo iki daugiau nei aštuoniasdešimt, ir tai dar ne pabaiga.

Šventovės širdis ir siela – Bazilikos Kriptos bažnyčia – buvo baigta pirmoji. Bazilikos apsiduje jai priklauso penkiolika koplyčių. Pirmosios šv. Mišios Kriptos bažnyčioje buvo aukotos 1924-ųjų balandžio 20-ąją, Velykų sekmadienį, tačiau praėjo dar dveji metai, kol Kripta buvo baigta. Vėliau, dar po vienerių metų, buvo įrengtas pagrindinis altorius, vadinamasis Marijos Atminimo altorius, kuris kartu su visa Kriptos bažnyčia dedikuotas Katakombų Mergelės garbei. 1931-aisiais pirmoji koplyčia, įrengta ne pačioje Kriptos bažnyčioje, buvo dedikuota Lurdo Mergelei Marijai. Įdomus faktas, kad besimokantys seminarijoje būtent šioje koplyčioje mokėsi atnašauti šv. Mišias.

Pirmosios penkios koplyčios Didžiojoje Aukštutinėje bažnyčioje buvo šlovingųjų rožinio slėpinių koplyčios, įrengtos šiaurinėje apsiduje 1960-aisiais. Tai buvo Amerikos katalikių dukterų organizacijos dovana.

Lietuvių koplyčia, dedikuota 1966 m., priklausė pokariniam periodui, kai lėšas koplyčių įrengimui aukėjo Rytų Europos imigrantai. Tai ir Lenkijos Čens-takavos Marijos koplyčia, įrengta 1964 m., esanti kitoje bazilikos pusėje, priešais Šiluvos koplyčią, ir Slovakijos Sopulingos Motinos koplyčia, įrengta 1965 m.

Pačios naujausios dedikuotos koplyčios Bazilikos kriptoje yra skirtos Libano Mergelei (įrengta 2011-aisiais) ir Vengrijos Mergelei (įrengta 2015-aisiais). Ši koplyčia ir Austrijos Mūsų Mergelės Mariazell koplyčia yra vienintelės, kurių pa-

statymui lėšas aukėjo tų šalių vyskupai, gyvenantys už Amerikos ribų.

– Ar dažnai Bazilikoje rengiamos parodos?
– Parodos Nacionalinėje šventovėje skiriamos meno kūriniais, nušviesti šios bažnyčios istoriją bei globaliu mastu – visuotinės bažnyčios istoriją. Per pastaruosius penkerius metus šventovėje surengtos trys-ketrios parodos, tai ištis yra daug.

Kasmet vyksta Šventosios vaikystės kalėdinių atvirukų konkursas. Iš visos Amerikos moksleiviai – nuo darželinukų iki aštuntos klasės – pateikia originalius darbus Šventosios vaikystės asociacijai. Draugija išrenka laimėtojus, kurių darbai eksponuojami Nacionalinėje šventovėje pradedant Adventu ir tęsiasi per visą kalėdinį laikotarpį.

Be to, veikia nuolatinė paroda, skirta popiežiams. Galima išvysti sostą, ant kurio 1993-aisiais Denveryje, per Pasaulio jaunimo dienas, sėdėjo popiežius Jonas Paulius II, sostus, ant kurių 2008 m. sėdėjo Popiežius Benediktas XVI ir Popiežius Pranciškus 2015 m. jų vizitų Nacionalinėje šventovėje metu.

Be sostų parodoje eksponuojama sakykla, iš kurios kalbėjo popiežius Pranciškus, Aukso arba Popiežiaus Rožė, kurią padovanojo Popiežius Benediktas, įvairių popiežių pijusės, šventųjų popiežių Jono XXIII ir Jono Pauliaus II pirmojo laipsnio relikvijos. Ekspozicijoje taip pat rodoma popiežiaus Pauliaus VI pastoralo kopija, kurią iki šiol naudoja visi jo įpėdiniai.

– Kuri iš jūsų kuruotų parodų paliko giliausią įspūdį?

– Tai įdomus klausimas, nes labiausiai mėgtu tą parodą, kurią būtent tuo metu kuruoju. Manau, kad tai yra todėl, kad kiekviena paroda reikalauja viso mano išmanymo ir energijos. Be to, kiekviena ekspozicija atneša kažką naujo ir nežinomo, prilygtančio tikram atradimui. Aš stengiuosi, kad kiekvienoje parodoje būtų kažkas įdomaus, naujo, unikalaus šiai Bazilikai. Parodos taip pat yra svarbi ka-

techetinė priemonė.

Vis dėlto vienas iš man įdomiausių čia rodomų eksponatų buvo 2007-aisiais eksponuota kulkos perverta Rusijos Kazanės Mergelės ikona. Tai – Rusijos bolševikų revoliucijos laikų relikvija. Kaip buvo toje parodoje minėta, kai 1920-aisiais buvo įmūrytas Nacionalinės šventovės kertinis akmuo, iškilmių pamokslo metu tarp kitų pasaulio įvykių buvo kalbama ir apie suirutę Rusijoje. Tai yra maldos ir tikėjimo galios liudijimas, kad mes po tiek dešimtmečių galėjome būti kartu Nacionalinėje šventovėje, švęsdami savo atsidavimą Dievo Motinai.

– Kurios iš parodų buvo populiariausios?
– Kiekviena paroda turi savo ypatingą etosą, todėl negali būti palyginimo. Kiekviena paroda yra vertinga ir pritraukia ją pamėgusius lankytojus.

– Ar yra įprasta organizuoti atskirų koplyčių parodas, minint jų jubiliejus?

– Nepasakyčiau, kad neįprasta, tačiau viskas priklauso nuo to, kokios parodos jau yra planuotos, kas vyksta Visuotinėje Bažnyčioje ir pasaulyje, atsižvelgiant ir į Nacionalinės šventovės istoriją.

– Ar galite pasidalinti būsimos parodos „Šiluvos bažnyčia po 50 metų“ vizija. Ko gali tikėtis lankytojai?

– Mano supratimu, parodoje bus eksponuojami tautiniai rūbai, rūpintojėliai, meno kūriniai bei kiti religinės tematikos eksponatai.

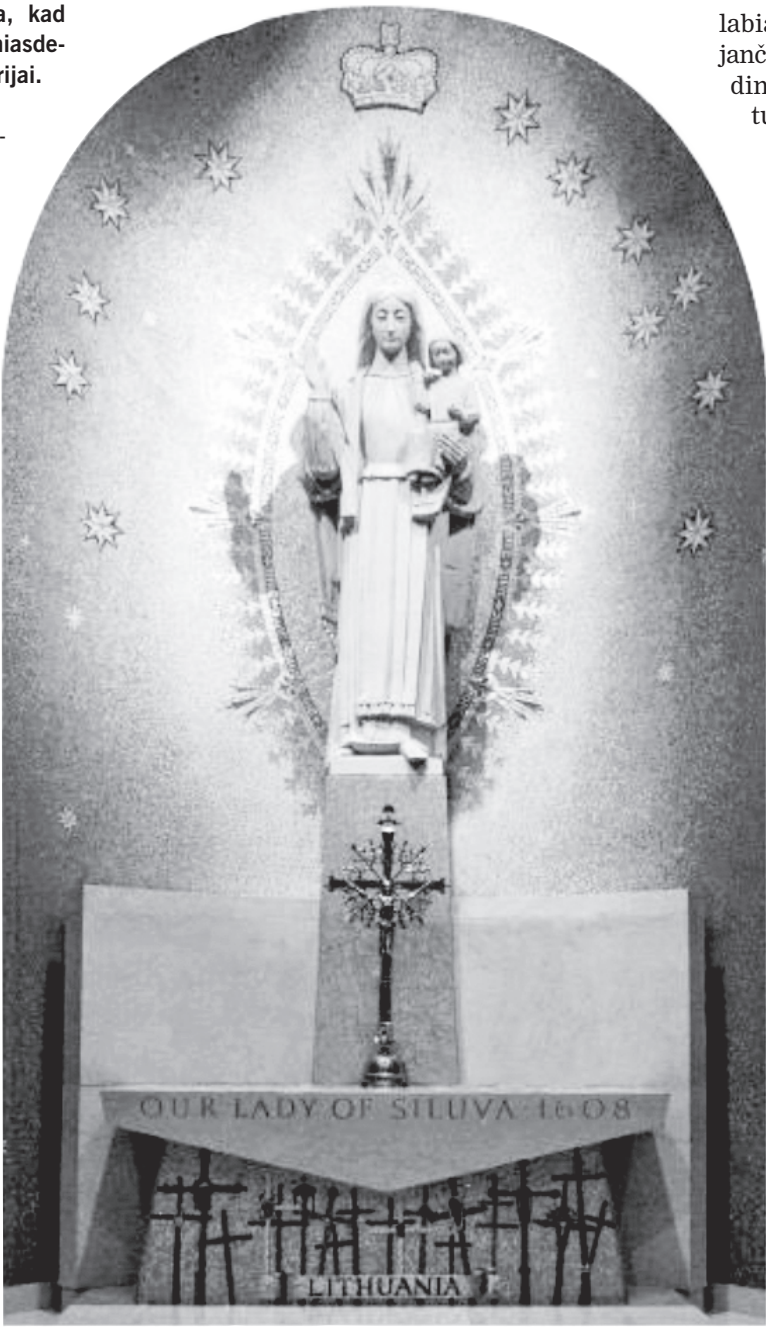
– Nuo 1999-ųjų dirbate bazilikos archyvere bei parodų kuratore. Be abejonės, esate išsamiai susipažinusi su kiekviena čia esančia koplyčia. Kuo Šiluvos koplyčia išsiskiria iš kitų?

– Kiekviena koplyčia turi savo išskirtinį etosą, ir tai yra Nacionalinės šventovės ypatumas. Įvairiose koplyčiose lankytojas patenka į skirtingą dvasingumo bei etniškumo atmosferą. Tik įžengus į Šiluvos koplyčią altoriaus priekinėje dalyje išsyk regimas Kryžių kalnas bei Madonos figūra, kuri dominuoja koplyčios priekinėje dalyje.

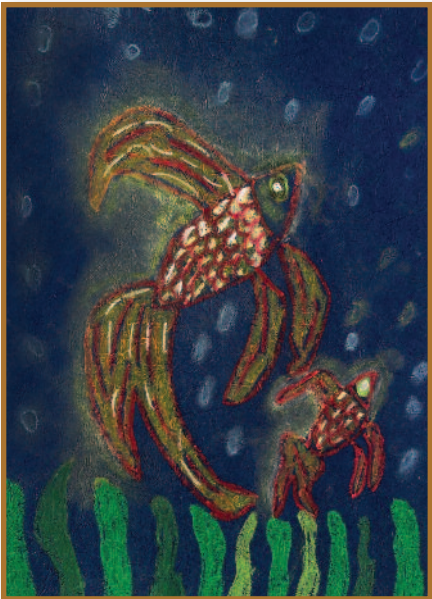
Nors yra daug dominuojančių vaizdų, vis dėlto labiausiai imponuojančios ir kultūriškai reflektuojančios yra koplyčios mozaikos. Tekstilės menas – audiniai, pynimas, siuvinėjimas yra išskirtiniai Lietuvos folklorinio meno elementai. Šiluvos koplyčios kupole, šoniniuose skliautuose, yra vaizduojami ornamentai, kurie naudojami lietuvių tautiniuose rūbuose. Koplyčios Madona taip pat dėvi lietuviškus tautinius rūbus. Vytauto K. Jonyno (1907–1997) dviejų dalių mozaika šoninėse koplyčios sienose įdomi ne tik savo vaizdais, bet ir tuo, kad net akmenyje dailininkas sugebėjo išlaikyti medžiaginį audinio pojūtį, tarsi būtų audžiama drobė, besitęsianti per visą koplyčią. Mozaikos paneliai yra lyg audinio fonas. Akmenys, naudoti mozaikoje, parinkti tokie, kad prisilietus išlieka naminio audinio jausmas, būtent atkartojantis čia vaizduojamos verpiančios motinos sceną. Ketrios koplyčios Madonos: Trakų, Aušros Vartų, Pažaislio ir Sopulingosios mozaikos yra sukurtos iš stiklo bei paaukuotų ar sidabruotų plytelių. Jos ne tik džiugina akį, bet atlieka mozaikos pagrindinę funkciją: atspindėti šviesą. Jos apšviečia koplyčią ir simboline, ir praktiškąja prasme.

Keletas įdomių pastebėjimų: heraldinis Vyčio simbolis – raitelis ant balto žirgo – yra randamas ir rusų didikų Galicinių šeimos heraldikoje. Tėvas Dimitrijus Galicinas, „Aleganų kalnų apaštalas“, atsisakęs savo turtų ir titulo, tapo pirmuoju iš Trylikos kolonijų priėmusiu kunigo šventimus. Jis buvo kunigas pionierius. Atmenant Lietuvos istoriją ir jos santykius su Rusija, aš nunistebau sužinojusi esant sąsają tarp Lietuvos ir Rusijos kilmingųjų asmenų.

Visuose Lietuvos koplyčios meno kūriniuose yra gausu simbolikos, tai vertingas ir dėmesį prikaustantis pasakojimas, kiekvienam apsilankiusiam ir norinčiam sužinoti apie Lietuvą, atskleidžiantis istoriją bei atsidavimą Marijai.

Meno konkursas „Seku seku pasaką“

Simon Trzepizur

Nicholas Devoe

Austė Sabonis

Ritos Clemens nuotraukos

AUKSĖ MOTTO

2016 m. kovo mėn. JAV LB Švietimo taryba organizavo meno konkursą, skirtą knygos metams. Tema – „Seku seku pasaką“. Su jaunesniųjų klasių mokinių darbais supažindinome birželio 16-osios dienos laidoje. Šiandieną pristatome vyresniųjų rašinius ir piešinius.

- 4–5–6 klasės piešė iliustracijas Salomėjos Nėries eilėraščiui „Senelės pasaka“
- 1 vieta: **Simon Trzepizur** (5 klasė, lituanistinė mokykla „Lietuvėlė“, NJ)
- 2 vieta: **Nicholas Devoe** (4 klasė, A. Kazickienės lituanistinė mokykla, NY)
- 3 vieta: **Austė Sabonis** (4B klasė, Maironio lituanistinė mokykla, Lemont, IL)
- 7–8 klasės piešė pagal Maironio baladę „Jūratė ir Kastytis“.
- 1 vieta: **Bernard Vyja** (7A klasė, Bostono lituanistinė mokykla, MA)
- 2 vieta: **Monika Mikulevičiūtė** (7 klasė, Detroito „Žiburio“ lituanistinė mokykla, MI)
- 3 vieta: **Saulė Kairytė** (7A klasė, Bostono lituanistinė mokykla, MA)
- 9–10 klasės pasirinko lietuvių liaudies pasaką ir nupiešė daug gražių piešinių.
- 1 vieta: **Ema Vilčinskaitė** (9 klasė, A. Kazickienės lituanistinė mokykla, NY)
- 2 vieta: **Gertrūda Granickaitė** (9 klasė, Lietuvių mokykla Vašingtone, VA)
- 3 vieta: **Gintaras Baipšys** (9A klasė, Šv. Kazimiero lituanistinė mokykla, Los Angeles, CA)

7–8 klasių mokiniams reikėjo sukurti pasaką pagal M. K. Čiurlionio paveikslą „Pilies pasaka“. Lituanistinėse mokyklose buvo daug kalbama apie K. Čiurlionio asmenybę, ruošiamos jo darbų parodos, buvo rodomi video filmai. Tad mokiniams nebuvo sunku sukurti pasaką pagal jo paveikslą. Prizines vietas pasidalino šie mokiniai:

1 vieta: **Saulė Kairytė** (7 klasė, Bostono lituanistinė mokykla, MA).

Pasakų miestas (ištrauka)

Labai seniai pilyje ant kalno gyveno pasakų karalius ir karalienė. Jiedu turėjo dukrą. Mieste gyveno pasakos. Kiekviena pasaka turėjo nuosavą namelį, kuriame gyveno jos veikėjai. Kai buvo kuriamos pasakos, Pasakų mieste buvo statomi nauji nameliai. Vėliau juose apsi-

Bernard Vyja

Monika Mikulevičiūtė

Saulė Kairytė

gyvendavo naujos pasakos. Nameliai buvo skirtingo dydžio ir išvaizdos. Vieni nameliai buvo pilyys, kiti turėjo didelius sodus, o dar kiti buvo nedideli namukai.

Mieste galėjo gyventi tik draugiški pasakų veikėjai, o blogieji pasakų veikėjai gyveno ant kito kalno. Juos valdė blogoji pykčio karalienė. Blogosios pasakos troško, kad jos galėtų persikelti į gerą kalną, bet piktoji karalienė jų neleido. Ji turėjo didelį, piktą drakoną, kuris saugojo, kad jokia pasaka nepabėgtų...

2 vieta: **Lukas Baumilas** (7 klasė, A. Kazickienės lituanistinė mokykla, NY).

Kelionė į kalną

Seniai seniai gyveno lietuvių kalbos mokytoja. Ji mokino savo mokinius apie Čiurlionį. Bet vaikams labai nusibodo. Tomas paklausė: „Kodėl mum reikia mokintis apie šitą senelį, visai neįdomu“. Mokytoja atsakė, kad Čiurlionis buvo vienas iš žinomiausių lietuvių menininkų. Tomui tai tikrai taip neatrodė.

Taip jam buvo nuobodu, kad jis užmigo. Tomą pažadino mokytoja, bet kai Tomas atsibudo, jis nebebuvo mokykloje. Mokytoja Tomui pasakė, kad jis įstrigo Čiurlionio paveiksle „Pilies pasaka“ ir kad vienintelis būdas išeiti iš paveikslo, yra pasiekti pačią aukščiausią kalno dalį. Bet mokytoja perspėjo jį, kad kalno viršūnė saugoja slibinas. Jeigu Tomas tą slibiną nugalės ir pasieks kalno viršūnę, tai jis grįš atgal į mokyklą. Tomas labai norėjo grįžti namo, tai pradėjo keliauti. Tomas daug valandų lipo, kol pasiekė vartus. Jis suprato, kad kažkada čia tikriausiai gyveno daug žmonių, bet dabar jų nesimatė. Dar po valandos Tomas pasiekė antrus vartus. Ir jis pamatė mažą apleistą miestą. Iš toli atrodė kaip kapinės. Kai pasiekė miestą, Tomas pastebėjo, kad tai labai senas miestas. Berniukas pagalvojo, kad reikia rasti kalvį. Jeigu reikės nugalėti slibiną, tai reikės ginklų. Tomui labai pasisekė, nes jis rado kardą ir arbaletą. Pagaliau Tomas rado laiptus ir užlipo į patį aukščiausią aukštą. ...Tomas juto, kad labai greitai kyla į dangų. Kalno dabar jau visai nebesimatė, tik debesis. Staiga jis pradėjo kristi žemyn ir išgirdo stebuklingą balsą:

– Tomai, ar tau vis tiek nuobodu? Tikiuosi, kad ne.

Tomas pakėlė galvą ir prisiminė, kad jis yra klasėje... Jam jau neatrodė nuobodi Čiurlionio kūryba.

3 vieta: **Greta Ačaitė** (7 klasė, Čikagos lituanistinė mokykla, IL).

Pilies pasaka

Kartą, prieš daugelį metų, tolimoje karalys-

tėje gyveno ragana. Ji nuolatos stengėsi pagražinti gyvenimą, kad jis nebūtų toks liūdnas ir niūrus. Kas dieną ji ryškiomis spalvomis nudažydavo gėles bei dangų. Žaismingai ji išpurtydavo nešvarius debesis, kad jie, balti ir purūs, giedrintų jos dangų. Taip ji gyveno, kol neatrado jos pasaulio elfai. Piktybiški ir niūrūs elfai erzino raganaite: „Tavo visos gėlės išmėtytos laukuose, mūsų guoliai netvarkyti gražiau atrodo!“ „Ta saulė tokia šviesi – ne nuostabu, kad tu akla!“ Vieną dieną raganaitei pabodo klausyti tų elfų peštynių. Ji pamojo savo stebuklingą lazdelę ir išnyko. Su savimi ji išnaikino ir šviesią saulę, ir puriuosius debesis.

9–10 klasių mokiniams užduotis buvo pasirinkti vieną iš duotų M. K. Čiurlionio paveikslų ir sukurti savo legendą. Legendos veiksmo vieta – Lietuva arba jos herojai, susiję su Lietuva.

1 vieta: **Herkus Kriščiūnas** (9 klasė, Lietuvos mokykla, Vašingtone).

Amžinoji ugnis

Kartą gyveno kunigaikštis, vardu Jonas. Jis valdė vieną iš didžiausių kunigaikštysčių Lietuvoje. Ši vieta buvo apsupta aukščiausių kalnų, didžiausių ažuolų ir kvapiausių gėlių.

Vieną dieną Jonas nusprendė ieškoti laimės tarp kalnuotos Lietuvos. Po ilgos kelionės Jonas priėjo seną ažuolą. Tai nebuvo paprastas medis. Tai buvo senasis Perkūno simbolis. Nė vienas žmogus paklaustas nepasakytų šio medžio amžiaus. Kunigaikštis nusprendė permiegoti prie šio ažuolo.

Kitą rytą ažuolo nebuvo, vietoj jo stovėjo neišpasakyto grožio mergelė. Tai buvo ugnies deivė Gabija. Ji pasi-sveikino su Jonu ir pradingo liepsnose. Jonas stovėjo kaip pabučiuotas, nesupratęs, kas čia atsitiko. Apstulbęs jis sugrižo į savo miestą. Kunigaikštis jautė skausmą savo širdy, lyg kažkas jį šauktų grįžti atgal. Po kelių dienų Jonas vėl iškeliavo ieškoti Gabijos. Ap-sistojęs toje pačioje vietoje, jis sutiko Gabiją. Jie kalbėjosi ilgai, kol deivė vėl pranyko liepsnose.

Trečią dieną kunigaikštis sugrižo ieškoti deivės. Šį kartą jis ją rado. Bet ji nebeatrodė linksma, ji verkė. Staiga žaibas trenkė Jonui į galvą, ir šis nualpo. Atsikėlęs kunigaikštis neatpažino šios vietos, jis buvo viduryje tamsios girios. Šalia jo stovėjo Gabija, o priešais juos buvo sumažintas miestelis. Kunigaikštis atpažino savo kunigaikštystę. Staiga miestelis aptemo, jį apsupo tamsūs debesis, besisvaidantys žaibais. Iš mažų namelių pradėjo bėgti mažyčiai žmogeliukai. Iš žemės pradėjo veržtis ugnis, namai griuvo. Netrukus visa kunigaikštystė degė liepsnose. Tik dabar kunigaikštis suprato, ką jis padarė dėl savo meilės. Taip kunigaikštis visą savo gyvenimą gyveno matydamas, kaip jo miestas dega amžina ugnimi ir skausmu.

2 vieta: **Ema Vilčinskaitė** (9 klasė, Lietuvos mokykla Vašingtone, VA).

Lietuvos sukūrimas

Kai Lietuvos dar nebuvo, gyveno karalius ir karalienė, kurie valdė visą pasaulį. Tai buvo ramus laikas, be kančių, karų, ligų ir skurdo. Visi žmonės mylėjo vieni kitus, padėjo vienas kitam ir dienos pabaigoje žinojo, kad turi vienas kitą.

Bet vieną dieną atsitiko nepaprasti dalykai. Karalienė dingo, ir karalius išėjo jos ieškoti. Jis vaikščiojo karalienės takais, kol pamatė kažką blizgantį.

Ema Vilčinskaitė

Gertrūda Granickaitė

Gintaras Baipšys

Tai buvo karalienės gintarinis žiedas. Po ilgų klaidžiojimų jis priėjo seną namą. Rūsyje karalienė buvo surinkta grandinėmis. Karalius sutraukė grandines, paėmė ją ant rankų ir išnešė pro duris. Karalienė buvo labai laiminga, bet žynė pasakė, kad jie greičiau eitų iš tos vietos, nes ji labai pavojinga. Karaliai nežinojo ką daryti, tai žynė pasiūlė jiems sukurti naują šalį, kurioje galėtų gyventi laimingai, ir valdytų tą šalį ilgai, išmintingai ir garbingai. Žynė sukūrė šviesos rutulį ir paklausė, kaip karalius nori pavadinti savo šalį. Karalienė ir karalienė pasitarė ir nusprendė savo šalį pavadinti „Lietuva“. Kai tik jie tai pasakė, šviesos rutulys dingo, ir jie atsidadė pačioje

gražiausioje šalyje. Didžiulės žalios eglės, didingos ažuolų girios, švariausios upės, skaidriausi ežerai, vaidilutės, dainiai. Tai buvo jų svajonių šalis – Lietuva.

3 vieta buvo paskirta **Arijai Simonaitytei** (9 klasė, Indianapolio lituanistinė mokykla, IN).

„Gintarinis sapnas“.

(ištraukos)
Prieš daug metų gyveno karalius Auštaras ir karalienė Gabija. Jie buvo labai turtingi ir gudrūs. Auštaras turėjo ilgą barzdą, o karalienė ilgus ir be galo gražius plaukus.

Vieną naktį karalius Auštaras atsisibudo nepažįstamame miške. Jis nesuprato, kas atsitiko. Aplink jį buvo tik medžiai ir tylą. Karaliui buvo šalta ir nejauku, ir jis nežinojo ką daryti.

...Staiga jis pamatė tai, ką ir jo karalienė matė – spindinčius žiburiukus. ir ne du ar tris, bet daugybę, milijonus spindinčių žiburiukų.

– Kaip čia gražu, – pastebėjo karalius Auštaras. Karalius žiūrėjo į dangų neatsistebėdamas taip ilgai, kad jis beveik nepastebėjo, kaip viena žvaigždė pradėjo kristi ...tiesiai į jį.

Jis norėjo pasitraukti, bėgti nuo žvaigždės, bet pastebėjo, kad ta žvaigždė ypatingai keistai spindi ant žemės.

Karalienė atsargiai pakėlė tą žvaigždę. Ji laikė savo rankose ir pastebėjo, kad kažkas joje labai artima ir pažįstama.

Staiga jie suvokė:
– Čia yra mūsų gintaro karalystė! – apsidžiaugė karalius. Jie abu nuste-bę žiūrėjo į žvaigždėje esantį mažytį miestelį.

– Bet kaip mes atsiradome miške, kodėl mūsų Gintaro karalystė yra žvaigždėje?

Gabija susimąsčiusi žiūrėjo į žvaigždę ir pasakė:

– Čia yra sapnas, Auštarai, mums reikia atsibusti.

– Bet kaip? – klausė karalius.

– Mums reikia užmigti ir tada mes vėl atsibusime savo pilyje.

– Gera, bet kaip mes miegosime? – galvojo karalius Auštaras.

– Pasek man pasaką, brangusis. Tai visada padeda man ir tau ramiai užmigti.

Karalius Auštaras nusišypsojo:
– Gera!... Prieš daug metų gyveno karalius Auštaras ir jo karalienė Gabija...

Prizinės vietos buvo paskirtos mokiniams už anglų kalba parašytus rašinius.

1 vieta: **Veronika Dilbaitė**, (Bostono lituanistinė mokykla, MA).

2 vieta: **Dominykas Knueppel** („Žiburio“ lituanistinė mokykla, Detroit, MI).

3 vieta: **Patrikas Knueppel** („Žiburio“ lituanistinė mokykla, Detroit, MI).

JAV LB Švietimo taryba nuoširdžiai dėkoja lituanistinių mokyklų vadovams, mokytojoms, mokiniams už puikų dalyvavimą meno konkurse. Amerikos lietuviai didžiuojasi, kad jie yra Lietuvos vaikai, todėl savo rašiniuose ir piešiniuose parodo, kokia brangi ir miela jiems yra Lietuva, šil-tai, su meile išreiškia savo jausmus mene.

Konkurso laimėtojai buvo apdovano-ti piniginėmis premijomis ir pagy-rimo raštais. Visi mokiniai, kurie dalyvavo konkurse ir tapo laimėtojais, gaus dovanų knygelę „Seku seku pasaką“. Taip pat buvo atrinkti paskatiniamieji darbai. Jų autoriams bus įteiktos knygelės su jų piešiniais ir rašini-ais.

Premijuotus piešinius/rašinius taip pat galima pamatyti JAV LB Švie-timo tarybos internetiniame puslapyje ir „Facebook“ paskyroje.

Meno konkursui ir knygos pro-jektui „Seku seku pasaką“ paramą skyrė Lietuvos Fondas ir Lietuvos Švietimo ministerijos Užsienio lietuvių skyrius.

Nuoširdžiai dėkojame už Jūsų pa-ramą ir palaikymą, už Jūsų kilnumą ir dosnumą.

Jūsų gera valia turėti knygelę su savo piešiniu ar rašiniu suteiks vai-kams daug džiaugsmo.

LIETUVA IR PASAULIS

Parengė Vitalius Zaikauskas

Seimas taisys Pilietybės įstatymo spragas

Vilnius (ELTA) – Seimas pradėjo svarstyti Pilietybės įstatymo pakeitimo projektą, kuriuo siekiama atstatyti nuo 2011 m. iki 2015 m. galiojusią praktiką, kai pateikę reikiamus dokumentus pilietybę be biurokratinių kliūčių galėjo susigrąžinti asmenys, kurie turėjo pilietybę iki 1940 m. birželio 15 d. ir išvyko iš Lietuvos iki 1990 m. kovo 11 d., ir jų palikuonys.

Dabar buvo sukurta problema tiems išeiviams arba išeivių palikuonims iš Lietuvos, kurie patys arba jų protėviai išvyko iš Lietuvos iki 1940 metų ir pagal galiojantį įstatymą, priimtą 2011 metais, jie turėjo teisę į dvigubą pilietybę, tarp jų ir gausi litvakų bendruomenė tiek Izraelyje, tiek Pie-

tų Afrikoje, tiek kitur gyvenanti.

Nuo 2014–2015 metų, niekaip nepasikeitus įstatymui, Migracijos departamentas pradėjo reikalauti iš kiekvieno asmens asmeniškai įrodyti, kad jo protėviai iki 1940 metų iš Lietuvos pasitraukė dėl kokio nors asmeniškai grėsusio pavojaus.

Numatoma, kad priėmus pataisas bus atkurta nuo 2011 iki 2015 m. galiojusi praktika, kai pateikę reikiamus dokumentus pilietybę be biurokratinių kliūčių galėjo susigrąžinti asmenys, kurie turėjo pilietybę iki 1940 m. birželio 15 d. ir išvyko iš Lietuvos iki 1990 m. kovo 11 d., ir jų palikuonys.

Projektą plenariniame posėdyje svarstys skubos tvarka birželio 23 d.

Kontroliuos nevyriausybines organizacijas

Vilnius (Mano vyriausybė) – Pradedama veikti nevyriausybinių organizacijų registras NVOatlasas.lt. Tai pirmas toks registras Lietuvoje. Jame pateikiama išsami informacija apie daugiau kaip 2 000 šalyje veikiančių nevyriausybinių organizacijų.

Pasak registro sudarytojo „Transparency International“ Lietuvos skyriaus, iki šiol nevyriausybines organizacijos apie save teikė ypač mažai in-

formacijos – savo veiklos ataskaitas viešino tik kas ketvirta, o finansus – tik kas penkta organizacija.

Naujajame registre galima rasti ir politikų valdomų fondų.

„Transparency International“ projektų vadovė Rugilė Trumpytė sako, kad registras bus naudingas ir gyventojams, nes jie vienoje vietoje galės rasti visą informaciją apie nevyriausybines organizacijas bei nuolat sekti jų veiklą.

Privalomoji karo tarnyba bus nuolatinė

Privalomoji karo tarnyba bus ne „akcija“, bet nuolatinė.

Ve. Lt nuotr.

Vilnius (Mano vyriausybė) – Lietuvos Respublikos prezidentė Dalia Grybauskaitė pasirašė įstatymus, kurie užtikrins pastovų šaukimą į nuolatinę privalomąją pradinę karo tarnybą ir įtvirtins mišrios kariuomenės modelį.

Nacionalinio saugumo pagrindų įstatymo, Krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo bei Karo prievolės įstatymų pataisos Prezidentės iniciatyva parengtos pritarus Valstybės gynyimo tarybai (VGT).

Prezidentės vadovaujama VGT yra nutarusi, kad į nuolatinę privalomąją pradinę karo tarnybą kiekvienais metais būtina pašaukti po 3 500–4 000 karių. Praėjusiais metais atnaujinus privalomąją karo tarnybą visi pirmieji 3 tūkstančiai pirmųjų šauktinių buvo savanoriai. Tarnybą atlikę kariai jau išleidžiami į atsargą, o į jų vietą sto-

ja nauji šauktiniai. Šiuo metu ryžtą tarnauti Tėvynei yra išreiškę daugiau kaip 3 800 jaunuolių.

Įstatymų pataisos leis greičiau užpildyti reguliarias karines pajėgas ir suformuoti reikalingą parengtąjį karių rezervą. Privalomas šaukimas į pradinę karo tarnybą, mišrus kariuomenės modelis, kai kariuomenę sudaro profesionalai ir šauktiniai, sukuria glaudesnę visuomenės ir kariuomenės ryšį. Jis padeda geriau suprasti pasirengimo visuotinei gynybai, kaip efektyviausio atgrasymo, būtinumą. Visuomenės apklausos rodo, kad nuolatinį privalomą šaukimą į kariuomenę palaiko 68 proc. apklaustųjų, o 75 proc. pritaria artimo žmogaus sprendimui savanoriškai atlikti pradinę karo tarnybą.

Įstatymų pataisos įsigalios nuo šių metų rugsėjo 1 dienos.

Europos kultūros sostinė 2022 – Klaipėda ar Kaunas?

Vilnius (ELTA) – Birželio 21 dieną Kultūros ministerijoje buvo paskelbtas Europos kultūros sostinės 2022 miestų kandidatų trumpasis sąrašas. Pirmuoju kandidatu įvardinta Klaipėda, antruoju – Kaunas. Kiti likę keturi miestai – Anykščiai, Jonava, Plungė ir Rokiškis – pakviesti ir toliau

bendradarbiauti kultūros srityje, pabrėžiant jų darbų reikšmingumą regionui, Lietuvai ir Europai.

Po galutinės atrankos, kuri vyks 2017 m. pavasarį, ekspertų grupė susitars dėl vieno Lietuvos miesto, kuriam bus suteiktas Europos kultūros sostinės 2022 vardas.

Orlando žudynės senato nesujaudino

Washingtonas (BNS) – Respublikonų kontroliuojamas Senatas nepritarė keturioms konkuruojančioms ginklų kontrolės priemonėms.

Šis žingsnis išryškino skirtingą partijų požiūrį ginklų kontrolės klausimu, kuris neabejotinai bus plačiai aptariamas įtemptos prezidento rinkimų kampanijos metu.

Likus mėnesiui, kai respublikonai ir demokratai oficialiai paskelbs savo kandidatus į prezidento postą, įstatymų leidėjams nepavyko pasiekti komp-

romiso vienu opiausių nūdienos klausimų Amerikoje.

Nors po didžiausių per JAV istoriją šaudynių Orlando naktiniame gėjų klube, kurios nusinešė 49 gyvybes, respublikonai ir demokratai rodė valią imtis veiksmų, bet pataisas visgi atmetė, nors jos būtų sugriežtinusios ginklų išsigijimo tvarką.

Tokios priemonės dažnai atmetamos Senate, kur teisės aktui patvirtinti reikia 60 iš 100 senatorių pritarimo.

Referendumo dėl „Brexit“ baigtis lieka neaiški

Londonas (ELTA) – Referendumo dėl Jungtinės Karalystės pasitraukimo iš Europos Sąjungos (ES) išvakarėse jo baigtis buvo visiškai neaiški, rodė apklausos.

Remiantis paskelbtais atlikto tyrimo rezultatais, vadinamojo „Brexit“ priešininkų šiuo metu yra 49 proc., o šalininkų – 47 proc. Už Jungtinės Karalystės pasitraukimą pasi-

sakančių rinkėjų skaičius, palyginti su praėjusia savaitė, išaugo trimis procentiniais punktais. To tarpu proeuropietiška stovykla liko stabili.

Britai spres, ar jų šalis liks ES, ar iš jos ištós. Abi stovyklos savaitgalį atnaujino savo kampanijas, kurios buvo nutrauktos po mirtino išpuolio prieš leiboristų deputatę Jo Cox.

JT: rekordiški pabėgėlių skaičiai

Ženeva (Faktai.lt) – 2015 metų pabaigoje 65,3 mln. žmonių buvo pabėgėliai, prieglobsčio prašytojai arba perkelti šalies viduje. Per metus skaičius išaugo 5 mln. Teigiama, kad kas 113-as planetos žmogus yra pabėgėlis.

Kasmetinėje ataskaitoje JT teigia, kad pirmą kartą pabėgėlių skaičius visame pasaulyje perkopė 60 mln. ribą. Daugiau nei pusė iš jų yra iš karo nuvargintos Sirijos, Afganistano ir

Somalia.

Remiantis Tarptautinės migracijos organizacijos (TMO) duomenimis, praėjusiais metais į Europą jūra atvyko daugiau nei 1 011 700 migrantų. Kitos agentūros pateikia daug didesnių skaičių. TMO teigimu, 35 tūkst. atvyko sausuma.

Vokietija ir Švedija yra labiausiai trokštamas pabėgėlių tikslas.

N. Savčenko pasisakė ET Asamblėjoje

Briuselis (LRT.lt) – Ukrainos pilotei ir parlamentarei Nadijai Savčenko suteiktas žodis Europos Tarybos (ET) Parlamentinėje Asamblėjoje.

Jai, kaip Ukrainos delegacijos narei, leista kalbėti dvi minutes, nors tai nebuvo numatyta darbotvarkėje.

Tokios kalbos yra labai retos. N.

Savčenko pareikalavo, kad Rusijos delegacijai nebūtų leista sugrįžti į Parlamentinę Asamblėją, nes šalis nepaiso ukrainiečių teisių.

Rusija 2014 metais dėl Krymo aneksijos neteko balso teisės Asamblėjoje – ši sankcija vėliau buvo pratęsta.

Popiežiaus kelionės Lenkijoje programa

Roma (Vatikano radijas) – Popiežius Pranciškus Lenkijoje lankysis liepos 27–31 dienomis, dalyvaus tuo metu Krokuvoje vyksiančių Pasaulio jaunimo dienų renginiuose, susitiks su Lenkijos tikinčiaisiais, Bažnyčios ir valstybės vadovais.

Iš Romos popiežius išskris liepos 27 d. po pietų. Atvykęs į Krokuvą, Vavelio pilyje susitiks Lenkijos prezidentu, visuomenės atstovais ir diplomatinio korpusu; katedroje – su vyskupais.

Antrąją vizito dieną aplankys Čenstakavo Marijos šventovę ir aukos Mišias. Grįžęs į Krokuvą pasisveikins su į jaunimo dienas atvykstančiu jaunimu.

„Duok dolerį, arba aš balsuosiu už Trump“

Manhattanas (Diena.lt) – Grasindamas rinkimuose balsuoti už Donald Trump, vienas elgeta New Yorke įsuko verslą „Duok man dolerį, arba aš balsuosiu už Trump“, – skelbė jo ant kartono išraitytas užrašas. Taip vyras savaitgalį elgetavo netoli Times aikštės.

Už plakato buvo matyti daugybė dolerių banknotų. Turistai ir praeiviai vis sustodavo, fotografavo ir aukojo. Internetė net imta siūlyti marškinėlius su šiuo užrašu. Šūkis patiko ir kai kuriems elgetos „kolegoms“, kurių jie „pasiskolino“.

Išradingas elgeta.

Dpa nuotr.

VERSLO NAUJIENOS

Nespoksokit į dirbančius pavaldinius

Vadovai nuolat ieško būdų, kaip motyvuoti darbuotojus. Tyrimai rodo, kad šiuolaikinius darbuotojus ilgiau vienoje darbovietėje sulaiko ne tik sąlygos nuolat tobulėti, bet ir galimybė dirbti savarankiškai. JAV, Jungtinėje Karalystėje bei Vokietijoje atlikta apklausa, kurioje dalyvavo 9 000 žmonių, parodė, kad darbuotojai kaip patraukliausią nūdienos darbovietės bruožą įvardijo veikimo laisvę. Kitaip tariant, darbuotojai nenori jausti nuolat į nugarą išmeigto vadovo žvilgsnio ir laukti nurodymų, rašo svetainė entrepreneur.com. Specialistai yra daug laimingesni, o ir produktyvesni bei labiau išitraukę į įmonės reikalus, jei jiems suteikiama galimybė dirbti savarankiškai ir patiems priiminėti sprendimus.

Leiskite pasirinkti

Dažnai įmonės ugdo darbuotojus pagal savo reikmes, t. y. bendrovei plečiantis tam tikra kryptimi, stengiamasi ten pat kreipti ir komandos narius. Suprantama, darbdavys paiso savo interesų ir siekia, kad darbuotojai prisitaikytų prie situacijos. Nors toks komandos ugdymo būdas ir leidžia darbuotojams tobulėti, tačiau tokia praktika turi ir neigiamų aspektų. Pavyzdžiui, darbuotojai gali pasijusti tarsi užkamšantys komandoje atsiradusias skyles.

Pasak svetainės, darbuotojai villiasi turėti galimybių puoselėti savo gebėjimus ir vėliau juos tinkamai panaudoti. Tyrime, kurį atliko „Society for Human Resource Management“, skelbiama, kad 55 proc. apklaustųjų darbuotojų JAV nurodė, jog pasitenkinimą

darbu daugiausia lemia, ar darbovietėje galima tinkamai realizuoti savo įgūdžius bei gebėjimus. Maža to, darbuotojai labiau išitraukia į veiklą, kai turi sąlygas ugdyti savo stipriąsias savybes, o ne stiprinti silpnąsias.

Taigi tyrėjai daro išvadą, kad daugiau laimi tos įmonės, kurios leidžia darbuotojams rinktis, kokioje srityje gilinti žinias, nei tos, kurios pačios savo nuožiūra parenka, o kartais net ir nurodo, darbuotojo specializacijos sritį. Aiškumo bus daugiau, jei vadovai dažniau kalbėsisi su darbuotojais, išsiaiškins jų lūkesčius, pageidavimus, galų gale žinos, ar apskritai žmogus sieja savo ateitį su įmone.

Daugiau autonomijos

Tipiška darbuotojo diena biure susideda iš užduočių, kurias šis turi atlikti tam tikru laiku. Suprantama, kad terminų laikytis būtina, tačiau kai darbuotojui suteikiama daugiau erdvės, kaip užduotis įgyvendinti, kokius sprendimus ir kada priimti, nustatyta, kad toks žmogus jaučiasi ne tik pilnaverčiu komandos nariu, bet ir jaučia didesnę pasitenkinimą atliekamu darbu.

Autonomija, sprendimų laisvė tikrai didina darbuotojų motyvaciją. Kaip rašoma svetainėje, vietoj to, kad kaip įprastai nurodytumėte, ką darbuotojui veikti, leiskite jam pasirinkti. Pavyzdžiui, jei įmonėje reikia įgyvendinti kelis vienodo svarbumo projektus, leiskite darbuotojui pasirinkti, kurio imtis pirmiausia. Pokytis nedidelis, tačiau gali gerokai padidinti darbuotojo susidomėjimą bei išitraukimą į veiklą.

Milda Tarcijonaitė, „Verslo žinios“

Lietuviai linkę užsidirbti papildomai

Pusė lietuvių, 44 proc. latvių ir 39 proc. estų per pastaruosius metus buvo linkę užsiimti papildoma veikla, siekiant gauti papildomų pajamų.

Populiariausi būdai gauti papildomų pajamų Baltijos šalyse yra laisvai samdomų specialistų veikla, konsultavimas ir tokie su namų ūkiu susiję darbai, kaip namų tvarkymas, remonto ar taisymo paslaugos ir vaikų priežiūra.

Tuo pat metu 17 proc. estų nurodė, kad per pastaruosius 12 mėnesių ne tik nesivertė jokia papildoma veikla, bet ir neketina to daryti ateityje. Lietuvoje papildomo uždarbio neplanuoja 10,5 proc. respondentų, Latvijoje – 14,5 proc.

Per mėnesį uždirbama papildomų pinigų suma dažniausiai siekia iki 50

Lietuviai noriai užsidirba papildomai. 15min.lt nuotr.

eurų. Tokią sumą nurodė apie 35 proc. dirbusiųjų papildomai Lietuvoje ir Latvijoje bei apie 25 proc. dirbusiųjų Estijoje. Dar maždaug penktadalis (apie 20 proc.) per mėnesį uždirbo nuo 50 iki 100 eurų.

ELTA

Euro ir kitų valiutų santykiai (2016 metų birželio 22 d.)

- 1 USD (JAV doleris) – 0,88 €
- 1 AUD (Australijos doleris) – 0,66 €
- 1 CAD (Kanados doleris) – 0,69 €
- 1 GBP (Didžiosios Britanijos svaras sterlingų) – 1,30 €
- 1 NZD (Naujosios Zelandijos doleris) – 0,63 €

Galimos „Brexit“ pasekmės Lietuvai

Kaip Lietuvą paveiktų JK atsiskyrimas nuo ES? Rcomoney.com nuotr.

Didžiojoje Britanijoje vykstantis referendumas dėl piliečių apsisprendimo likti ar pasitraukti iš Europos Sąjungos (ES), ir nerimas tarp investuotojų, politikų ir gyventojų auga vis greičiau. Kaip įprasta, vienos iš pirmųjų reagavo valiutų ir akcijų biržos, kuriose per pastarąsias dienas pastebėta, kad silpnėja svaras sterlingų ir smarkiai krenta bendrovių akcijų kainos.

Jeigu britai referendume pasisakys už Jungtinės Karalystės pasitraukimą iš ES („Brexit“), neigiamų padarinių Lietuvos gyventojai ir įmonės, matyt, neišvengtų.

Vertinant galimus Jungtinės Karalystės pasitraukimo iš ES scenarijaus tiesioginius padarinius Lietuvos ekonomikai, verta išskirti keturis valstybių ekonominius santykius rodančius veiksnius: užsienio prekybą, tiesiogines užsienio investicijas, finansų sektoriaus tarpusavio ryšius ir gyventojų migraciją. Juos sieja kintamasis, turintis įtakos ekonominiam bendradarbiavimui, šiuo atveju – Didžiosios Britanijos svaro sterlingų kursas euro atžvilgiu. Jeigu referendume būtų daugiau balsuota už „Brexit“, svoro sterlingų kursas silpnėtų ne tik JAV dolerio, bet veikiausiai ir euro atžvilgiu. Dėl to tiesiogiai mažėtų Lietuvos eksportuotojų pajamų ir užsienyje gyvenančių Lietuvos piliečių perlaidų vertė eurai.

Kristų eksporto pajamos

Didžiausia į Didžiąją Britaniją eksportuojamų prekių dalis yra skirta vartojimo reikmėms, bet, britams pasisakius už „Brexit“, jų importo kiekis smarkiai nesikeistų, tačiau gaunamos Lietuvos eksportuotojų pajamos susilpnėjus svarui sterlingų mažėtų.

Paslaugų eksportas (daugiausia transporto ir finansinių paslaugų) į Jungtinę Karalystę praėjusiais metais buvo 250 mln. eurų, arba mažiau negu 1 proc. viso Lietuvos paslaugų eksporto, todėl „Brexit“ įtaka šiuo atveju būtų nedidelė. Prekių ir paslaugų importas į Lietuvą iš Jungtinės Karalystės yra mažesnis negu eksportas, ir vargu, ar akivaizdžiau pasijustų silpnesnio svoro sterlingų teigiama įtaka importuojamų prekių kiekiui ir kainai. Pasitvirtinus „Brexit“ variantui, veikiausiai neatsirastų esminių nepalankių prekybos tarifų, bet tarpusavio prekyba per ilgesnį laiką visgi silpnėtų.

Asmeninių perlaidų vertė mažėtų

Ne mažesnę negu eksportas į Jungtinę Karalystę įtaką Lietuvos eko-

nomikai daro asmeninės perlaidos iš ten gyvenančių mūsų šalies piliečių. Nuo 2004 metų į Jungtinę Karalystę iš Lietuvos emigravo 200 tūkst., o sugrįžo apie 50 tūkst. asmenų, tad šiuo metu šioje šalyje gyvena bent 150 tūkst. lietuvių, arba ketvirtadalis visų užsienyje gyvenančių mūsų šalies piliečių. Perlaidos iš Jungtinės Karalystės į Lietuvą per metus gali siekti apie 300 mln. eurų. Jei svoro sterlingų kursas išties susilpnėtų euro atžvilgiu, atitinkamai mažėtų ir perlaidų eurai, o tai turėtų įtakos vartojimui ir nekilnojamojo turto rinkai Lietuvoje. Be to, sumažėtų ne tik naujų emigrantų į Didžiąją Britaniją skaičius, bet didesnę nerimą dėl tolesnio gyvenimo šalyje pajustų ir jau įsikūrę bei prakutę ten Lietuvos piliečiai.

Kuklios finansų sektoriaus sąsajos

Lietuvos tiesioginės užsienio investicijos Jungtinėje Karalystėje 2015 metų pabaigoje siekė 49 mln. eurų, tad „Brexit“ scenarijaus įtaka lietuvių investicijoms ten būtų nedidelė. Nors britų tiesioginės užsienio investicijos Lietuvoje didesnės (2015 metų pabaigoje siekė 426 mln. eurų, arba 3,2 proc. visų investicijų), abejotina, ar „Brexit“ padarytų joms didelę neigiamą įtaką. Stabilumas – Didžiosios Britanijos ir ES politikų rankose.

Žala Lietuvos ir visos ES ekonomikai būtų tuo mažesnė, kuo sklandžiau būtų suvaldyta neigiama reakcija, jeigu išties daugiau balsų gautų „Brexit“ alternatyva. Tikėtina, kad iš pradžių prireiktų ir centrinių bankų pagalbos norint nuraminti finansų ir valiutų rinką. Svarbus būtų Didžiosios Britanijos ir ES politikų, kurie turėtų iškart pateikti aiškius tolesnius abiejų pusių žingsnius, vaidmuo, nes didžiausia grėsmė visiems – neracionalios panikos persimetimas į ES ekonomiką, kurios padarinius jau pajustų visi. „Brexit“ atveju ES vienybė dar labiau susilpnėtų. Tuo bandytų pasinaudoti ES oponentai tokiose šalyse kaip Austrijoje ar Graikijoje, kuriose euroskeptikų yra daugiausia. Tai būtų ypač nepalanku Lietuvai, kuri gauna daug naudos iš ES, o tą rodo ir Eurobarometro apklausos rezultatai – Lietuvoje yra mažiausiai neigiamai ES vertinančių asmenų. Jau dabar aišku, kad skirtumas tarp balsuojančių už ir prieš „Brexit“ bus labai nedidelis. Todėl pasiruošti galinčiai kilti rizikai turi ne tik politikai ar centrinių bankų atstovai, bet ir įmonės bei gyventojai, turintys artimesnių ar tolimesnių ryšių su Jungtine Karalyste.

Ekonomika.lt

1941 m. Birželio sukilimo 75-mečio paraštėje

Atkelta iš 2 psl.

reigojimus nepažeisti Lietuvos suverenumo ir jos teritorijos integralumo, jėga ir apgaule, pasak Škirpos, „paglemžė Lietuvos nepriklausomybę ir ėmė be atodairos ir be pasigailėjimo, be saiko ir be galo, vykdyti nekaltų žmonių areštus, ardyti krašto ūkį, išniekinti mūsų tautos šventoves, ir griauti visą kultūrinį ir socialinį gyvenimą, skubėdama išplėsti mūsų kraštą ir mūsų tautą iš civilizuotos Vakarų Europos ir mus nustumti į Sov. Social. Respublikų Sąjungos materialinį ir dvasinį skurdą...”

Lietuvių parodytas pakantumas susilaikyti nuo aktyvaus pasipriešinimo, vengiant suerzinti ir sukelti sovietinio okupanto įniršį, nė kiek neprilaikė jo nuo griovikiškų darbų, nusiaubusių šalį ir sukėlusių tikrą socialinę katastrofą.

„Tik po to, kai kalėjimai jau buvo sausakimšai prikimšti nekaltų žmonių, – rašo plk. Škirpa, – kai paaiškėjo, jog kalinamieji yra verčiami prisiiinti ant savęs nusikaltimus, kurių jie niekad nebuvo padarę, ir kai vis daugiau ėmė pasitvirtinti, jog jie yra žiauriausiai kankinami ir sadistiškai nužudomi, tada tik visi pradėjo suprasti kas tai yra ta sovietinė santvarka tikrumoje, ir kad tai yra ne kas kita, kaip laukinė, Kremliaus kriminalistų sugalvota ir iš anksto suplanuota, žmonių laisvei ir žmogui, kaip tokiam, naikinti sistema, iš kurios būtų bergždžia tikėtis nors elementarių žmogaus teisių atsižvelgimo, arba laukti paprasto žmogiško pasigailėjimo nekalto žmogaus. <...> Savaiame pasidarė aišku, jog ten, kur siaučia sovietinis režimas, ten žmogui, mylinčiam savo Tėvynę, prisirišusiam prie Vakarų kultūros, tikinčiam į Dievą ir trokštančiam laisvės, gyvenimo nėra, o tik begalinės kančios; todėl savaiame brendo mintis, kad geriau būtų mirti Laisvės kovotojo mirtimi, negu pasiduoti nevilčiai bei leisti sovietinių sadistų žvėriškai nužudomam arba deportuojamam į Sov. Rusijos kacetų sistemingam nukankinimui be pėdsako...”

Nedovanoja iki šiol

Štai kodėl ryžtingesnieji Lietuvos žmonės apsisprendė pavartoti kraštutinę gelbėjimosi priemonę – sukilimą! Istorikas Augustinas Idzelis: „Daug kas tvirtina, kad sukilimas buvo vokiečių ir antisemitų propagandos rezultatas. Tai nesąmonė! Kai tavo akyse dingsta be žinios žmonės – tavo vakarykščiai bendradarbiai ir kaimynai, – kai matai trėmimus, kai tavo paties šeimą kiša į vagonus, kai sužinai apie įvykdytus sadistinius kankinimus ir žudymus, tau nereikia propagandos, kad paimtum ginklą ir dalyvautum sukilime.

Negaliu suprasti istorikų, kurie taip paviršutiniškai ir primityviai galvoja: propaganda, o ne gyvenimo sąlygos lemia tokį rizikingą apsisprendimą – imti į rankas ginklą! Tai daro tik tas, kuris nebeturi ko prarasti! Bet tikrai ne tas, kuris vogčia perskaito nelegalų atsišaukimą...” (<http://lzinios.lt/lzinios/Lietuva/tautos-atsakas-sovietams-sukilimas/150572>)

Štai kodėl sukilėliai, Škirpos žodžiais, „nebebrangindami savo gyvybės, griebėsi plikom rankom nuplėsti šautuvą nuo rusų raudonarmiečių pe-

Kazys Ambrozaitis LCVA nuotr.

čių, patys apsiginklavo, ir 1941 m. birželio mėn. 23 d. įstengė pravesti Lietuvių Tautos sukilimą. <...> Su ginklu rankoje nublokšdama sovietiškąją jungą nuo savo pečių, atstatydama Lietuvos valstybės nepriklausomybę ir pastatydama naują tautinę krašto Vyriausybę, Lietuvių Tauta apnuogino prieš visą pasaulį ir istoriją Maskvos melą apie neva Lietuvos laisvą išsijungimą į Sovietinių Socialistinių Respublikų Sąjungą 1940 m. Iš kitos pusės, tuo savo žygiu ji išpėjo hitlerinę Vokietiją, jog Lietuva vėl yra nepriklausoma valstybė, o savo laike sukilimo sudėtomis kraujo aukomis dar kartą parodėme visiems, jog nesame jokia vergų tauta, jog branginame Vakarų civilizaciją ir demokratines laisves ne vien ant popieriaus, ir kad esame pasiryžę kovoti už savo tautinius idealus.”

Už šitą pažeminimą, kai bolševikams teko netvarkingai bėgti iš Lietuvos, ir kuris sugriovė jų mitą apie „laisvanorišką“ Lietuvos išsijungimą į sovietinę imperiją, imperialistinių ambicijų žmonės bei jiems asistuojanti publika, nedovanoja iki šiol. Tą epizodą jie labai suinteresuoti vaizduoti ne kaip lietuvių kovos už laisvę šlovingą valandą, bet kaip kraujo puotą, kuri „dėsningsai“ turėjo pratrūkti, pasitraukus iš Lietuvos jos „šeimininkui“. Kadangi potekstė yra paprasta kaip dvi kapeikos: tai turi patvirtinti, kad „antisemitinio gaivalo“ tampoma tauta yra nesubrendusi valdyti valstybę ir nepajėgi tvarkytis pati, jai reikia „prievaizdo“, kad ją prižiūrėtų, sudraustų, nustatytų „elgesio taisykles“. Tada ir to „auklėtojo griežtumas“ tampa tarsi pateisinamas...

Įrodymas, kad jaučia kaltę

Kai Vytauto Landsbergio paprasčiau pakomentuoti Rusijos istoriko tvirtinimus, esą, bolševikai nežudė ir netrėmė nekaltų žmonių, tik „potencialius nacių talkininkus“, priskirdami prie jų taip pat ir vaikus, moteris bei senelius, politikas taip kalbėjo:

„Čia yra prisipažinimas. Pripažinimas savo nusikaltimo, kurį dabar reikia kokiais nors judesiais užtemdyti, nuslėpti. Užtamsinti kruvinus pėdsakus, užšluoti juos purvina uodega. Niekio kito čia daugiau nėra.

Tie senukai mat būtų tapę liaudies priešais’. O tie, kurie bėgdami darėjo

Adolfas Damušis V. Valiušaičio asmeninio archyvo nuotr.

šaudyti politinių kalinių arba tie, kurie organizavo tuos šaudymus, kaip, pavyzdžiui, LTSR Aukščiausiosios Tarybos pirmininko J. Paleckio pavaduotojas Domas Rocius, buvo ‘liaudies gynėjai’. D. Rocius ir P. Raslanas organizavo skerdynes Rainiuose.

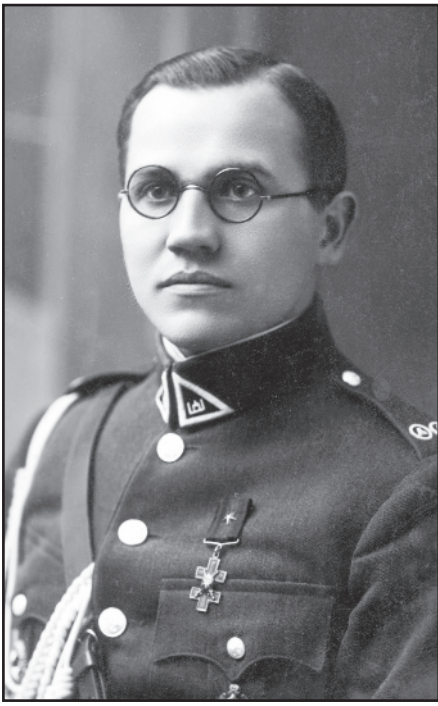
Tačiau P. Raslano ir D. Rociaus aiškinimai, kad tie žmonės ‘būtų ėję prieš tarybų valdžią’, todėl juos reikėjo nužudyti, negali turėti jokio pateisinimo. Tokie pat buvo įsakymai ir iš Maskvos. Evakuacija. Jeigu evakuacija negalima, tada evakuacija ‘pagal pirmą kategoriją’: visus sušaudo. Kaip Pravieniškėse. Sukilėliai nespėjo arba nebūtų pajėgę apginti, nors išgelbėjo tūkstančius.

Kai kur pagal asmeninius čekistų polinkius arba kokius nors jausmus buvo vykdomas ne paprastas sušaudymas, o siaubingas sadistinis žudymas. Su pasimėgavimu. Netgi nebijant jau netoli esančios vokiečių kariuomenės. O dar ‘malonumas’ visą naktį kankinti žmones Rainiuose buvo toks didelis, kad jie nenušovė tų žmonių paprasčiausiai į galvas ir nepabėgo kuo greičiau. Ne. Jie dar pasismaigino.

Įtariamai, vadinasi, kaltas! Tai stalinistinė koncepcija. Kiek to esame prisiklausę! Net ir dabar kai kas dar pafilosofuoja, kad ‘be reikalo’, matyt, ūkininkų ir mokytojų netrėmė.

Nauji valdiškų Maskvos istorikų išvedžiojimai – įrodymas, kad dalykas jiems rūpi, jaučia kaltę. Ir tokiu iškreiptu būdu prisipažįsta.” (<http://kultura.lrytas.lt/istorija/v-landsbergis-svarbu-pabrezti-faktu-istorija-nesums-brukamos-interpretacijos.htm>)

Tai paaiškina kodėl su tokiu įniršiu ir stebėtinu ištvermingumu nustojami pulti iškiliausi Birželio sukilimo žmonės ir Laikinoji Lietuvos Vyriausybė (LLV). Kazio Škirpos atminimas iki šiol bandomas menkinti, kergiant jam nebūtas antisemitines nuotaikas. Škirpa buvo valstietis liaudininkas, prezidento Kazio Griniaus bendražygis, kairiųjų pažiūrų žmogus. Jų šaknys siekia rusų revoliucijos tradicijas, t. y. tų kairiųjų grupių, kurios nebuvo antisemitinės. Pasak prof. Kęstučio Skrupskelio, valstiečiai liaudininkai „kai kuriais atžvilgiais gal net giliau suprato antisemitizmą kaip blogybę nei katalikai”. (<http://lzinios.lt/1zinios/Istorija/Chaosodienos>)

Kazys Škirpa LCVA nuotr.

Tikroji Škirpos „kaltė”, žinoma, buvo ta, kad jis buvo tiesiakalbis, ryžto ir veiksmo žmogus, kaip pulkininkui ir dera. Jis gynė Lietuvos interesą, ne pataikavo okupantams. Ir veikė racionaliai tomis istorinėmis aplinkybėmis, kurios Lietuvą tada buvo ištikusios. Kitos jėgos, kuri būtų galėjusi išblokti bolševikus ir padėti Lietuvai išsivaduoti iš jų užkurto pragaro, tuo metu tiesiog nebuvo – vienintelė Vokietija.

Laisvės simbolis

Žinomas verslininkas ir filantropas Juozas Kazickas (1918–2014) buvo sukilėlis Vilniuje. Paklaustas kodėl Juozas Brazaitis, Laikinosios Vyriausybės vadovas, neįsipareigojęs naciams, nesutikęs tapti generaliniu tarėju, nors buvo siūloma, o verčiau pasirinkęs rizikingą antinacinio pagrindžio veiklą, kai kurių vertintojų akyse tapo tarsi kaltesnis už tuos, kurie dirbo išvien su naciais, tų įvykių amžininkas atsakė:

„J. Brazaitis buvo simbolis, kurį reikėjo sunaikinti. Kiti buvo antraeiliai žaidėjai. O jis buvo pagrindinis. Nesakyčiau, kad Adolfas Damušis, Pranas Padalis, Vytautas Vaitiekūnas ar daugelis kitų būtų mažiau svarbios asmenybės. Anaipol. Tačiau vis tiek jos nebuvo tos, kurios būtų turėjusios simbolinės reikšmės. O J. Brazaičio asmenybė būtų turėjusi reikšmę. Reikia matyti žmogaus intelektą, visą jo vadinamąją orumą. Jis buvo būtent tas, kuris buvo laisvės simbolis. Bekompromisis laisvės simbolis. Ir dėl to jį reikėjo sunaikinti. Visiems. Ir vokiečiams, ir bolševikams.”

Priekaištaujama, tarsi, J. Brazaitis buvęs nepalankus žydams. Ar buvo jo asmenybės sanklodoje kokių nors šešėlių dėl antisemitinių nuotaikų, simpatijų profašistinėms pažiūroms? J. Kazickas:

„Absoliučiai jokių. Absoliučiai. Aš jį pažinojau dar Lietuvoje, dar prieš Vyriausybės sudarymą. Po to pažinojau kaip premjerą. Vėliau kaip pagrindininką, besislapstantį nuo gestapo. Labai artimai bendravome čia, Amerikoje. Jis yra mano sūnaus krikšto tėvas. Artimas mano bičiulis. Jis pas mane praleisdavo gana daug laiko. Tad aš jį labai gerai pažinau, galiu liudyti. Ne, ne. Nė mažiausio šešėlio! Niekur. Jokiais atžvilgiais. Absoliuti niekšybė kaltinti jį priešišku žydams ar sim-

patijomis naciams. Jis buvo gilus žmogus, intelektualas, humanistas *par excellence*. Ta prasme, kad jam kiekvienas žmogus buvo Dievo kūrinys. Nesunaikinamas, nepažeidžiamas. Kiekvienas žmogus jam turėjo stovėti Dievo akivaizdoje ir Jam atiduoti ataskaitą. Ataskaitą Dievui, ne žmogui. Ar juodas, ar baltas, ar katalikas, ar žydas, ar kitos religijos, ar visai be religijos. Jo buvo toks požiūris.” (<http://www.delfi.lt/news/ringas/lit/jkazickas-jbrazaitis-simbolis-kuri-no-rejo-sunaikinti.d?id=58746969>)

Tyrė, bet nieko nerado

Kodėl viskas taip, atsako Vytautas Landsbergis: „Spraga – mūsų pačių nepadarytas darbas. Istorijos tyrimų stoka. Turi būti nušviesta visa Laikinios Vyriausybės veikla. Matoma ne vien per žydų likimo prizmę. Jų likimas buvo baisus. O kas nors lengvai mėto kaltinimus: kodėl Laikinoji Vyriausybė neapgynė žydų? Nerealūs dalykai.

Juk vyriausybė neturėjo tikslo persekioti žydų. Jos tikslas buvo visai kitas – Lietuvos valstybė. Galbūt galime vėl turėti Lietuvos valstybę? Įtvirtinti sampratą: vokiečių kariuomenė atėjo į Lietuvą, o ne į Sovietų Sąjungą. <...> Viso to šviesoje kaltinti, kad pati Vyriausybė neva vykdė žydų naikinimo politiką, yra nesąžininga. Arba kai kurie žmonės nieko nežino ir nenori žinoti. Rašo istoriją ne iš faktų, o iš kokio nors gando. Paleistas gandas tampa netikru faktu.” (<http://kultura.lrytas.lt/istorija/vlandsbergis-svarbu-pabrezti-faktu-istorija-nes-mums-brukamos-interpretacijos.htm>)

O faktai tokie, kad į faktus nelabai gilinamasi. Ypač į tuos, kurie prieštarausja išankstinėms kaltinančioms nuostatoms, grindžiamoms sovietine įvykių aiškinimo praktika.

1970 m. sovietai išleido dokumentų rinkinį „Documents Accuse”, kuriame buvo įterpta ir subtiliai parengtų klastočių, susijusių su kaltinimais Laikinajai Vyriausybei. Šių tikrų ir tariamų dokumentų pagrindu sovietams pavyko pasiekti, kad dienraštis „The New York Times” 1974 m. paskelbė sąrašą Amerikoje gyvenančių 38 asmenų, kurie buvo įtariamai prisidėję prie Holokausto nusikaltimų Antrojo pasaulinio karo metais. Tarp jų buvo ir dviejų lietuvių pavardės – LLV vadovo Juozo Brazaičio ir Vidaus reikalų ministro, generalinio štabo pulkininko Jono Šlepečio. Kongresmenė Elizabeth Holtzman tuo pagrindu iškėlė klausimą Jungtinių Valstijų kongrese.

Prasidėjo didelis tyrimas. JAV Imigracijos ir natūralizacijos tarnyba apklausė per 100 JAV įstaigų bei žydų organizacijų visame pasaulyje, tyrinėjančių Holokausto nusikaltimus. Kaltinimai nepasitvirtino. JAV Kongreso Teismų komiteto Imigracijos, pilietybės ir tarptautinės teisės pako-mitečio pirmininkas Joshua Eilbergas 1975 m. sausio 13 d. pranešė: „Siunčiu nukopijuotą Imigracijos ir natūralizacijos tarnybos raštą, kuriame konstatuojama, kad J. Brazaitis ir J. Šlepetys buvo išbraukti iš Jungtinės Valstijose gyvenančių nacių karo nusikaltimais įtariamųjų sąrašo ir kad jų atžvilgiu vykdyti tyrimai buvo sustabdyti. Tai padaryta remiantis Imigracijos ir natūralizacijos tarnybos sprendimu, kad nėra šių asmenų anti-semitinės arba pronacistinės veiklos įrodymų. Tikiuosi, kad šis dokumentas padės dviem minėtiems vyrams ir

jų draugams išsivaduoti iš suspaudimo ir nevilties dėl jiems iškeltų kaltinimų.”

Iš pateiktų dokumentų matyti, jog tyrimą atliko, Imigracijos ir natūralizacijos tarnybos įgaliotinio žodžiais, „labai kvalifikuoti ir už visų Jungtinės Valstijose gyvenančių nacių karo nusikaltimais įtariamųjų bylų priežiūrą bei vertinimą atsakingi pareigūnai iš kiekvieno mūsų tarnybos veiklos padalinio”. Būtent jie ir konstatavo, kad „tyrimo metu nerasta jokių faktinių įrodymų, kuriais galima būtų pagrįsti pareikštus įtarimus”. (<http://lzinios.lt/lzinios/Komentari/Issivaduoti-is-suspaudimo-ir-nevilties>)

Izoliuoti reikalavo karo komendantas

Amerikos lietuvių kultūros archyve (ALKA), Putname, suradau keletą svarbių amžininkų liudijimų, atsiradusių ryšium su šia byla, kurie istoriografijos apyvartoje nefigūruoja iki šiol.

Svarbų liudijimą apie žydų padėtį Laikinios Vyriausybės veiklos metu, kas dabar, nesigilinant į istorinį kontekstą ir to meto aplinkybes, labiausiai eksploatuojama, mėginant kaltinti LLV, yra palikęs Mečislovas Mackevičius, tos Vyriausybės teisingumo ministras, taip pat Valstiečių liaudininkų srovės žmogus.

Trijų puslapių mašinraštyje autorius pažymi, kad netrukus po to, kai vokiečių kariuomenė užėmė Lietuvą, į LLV kabineto posėdį „atvyko pulk. Bobelis ir pranešė gen. Pohl (karo lauko komendantas – V.V.) reikalavimą, būtent: karas tęsiasi, vokiečių armijai yra labai svarbu, kad fronto užnugaris būtų saugus. Reicho vyriausybė žydus laiko nepatikimais, priešingu elementu. Jie turi būti izoliuoti. Trumpai – uždaryti į getto.”

Tą patį liudija ir Kazys Palčiauskas, to meto Kauno burmistras: „Kauno komendantas plk. J. Bobelis atvyko į Rotušę ir burmistru pranešė, kad gen. maj. Pohl reikalaujas Kauno m. žydų tautybės gyventojus iškeldinti į atskirą miesto dalį gyventojų saugumo sumetimais (išskirta Palčiausko – V.V.). Žydų bendruomenė esanti stipriai infiltruota besislapstančiais komunistais, kurie gali apšaudyti per miestą pražygiuojančius vokiečių karių ir tuo būdu išprovokuoti keršto-baudimo akciją prieš nekaltus miesto gyventojus. To meto sąlygomis motyvas atrodė įtikinantis. Žydų tautybės gyventojų koncentracija veiktų prevyviai: išsišokimas prieš vokiečių karių sudarytų tiesioginį pavojų patiems žydams. Todėl savivaldybė turinti pasiūlyti miesto dalį, į kurią žydų tautybės gyventojai turėtų persikelti. Buvo parinkta Vilijampolė, nes ten nuo seno tirščiausiai žydų gyventa.” (K. Palčiauskas, Pastabos apie žydų tautybės gyventojų iškeldinimą į Vilijampolę 1941 m., priedas prie autoriaus 1974 m. rugpjūčio 30 d. laiško J. Brazaičiui.)

Čia reikia pridurti, kad karo sąlygomis, siekiant užsitikrinti užnugario saugumą, vokiečių praktika buvo išskirtinė. Panašiai elgėsi ir kitos kariaujančios pusės: sovietai suėmė ir deportavo į Vidurinę Aziją Pavolgio vokiečius, Krymo totorius, amerikiečiai, iš visų Pacifiko pakrantėje esančių valstijų – Kalifornijos, Oregono ir Vashingtonto – surinko ir uždarė į „perkėlimo centrus” 112 tūkstančių japonų, kurių du trečdaliai jau buvo gimę Jungtinės Amerikos Valstijose

(<http://www.vqronline.org/essay/unacknowledged-lesson-earl-warren-and-japanese-relocation-controversy>).

Nepaisant viso to, o taip pat kraupios lietuvių patiries dėl žvėriško besitraukiančios sovietų administracijos elgesio (nuo masinių areštų ir trėmimų buvo praėjusios vos dvi savaitės, o nuo sadistiškų žudynių Pravieniškėse, Rainuose, Panevėžyje ir kitur – savaitė) lietuviai bandė priešintis nacių reikalavimams. Komendantas pulk. Bobelis generolui von Pohl pareiškė, kad „žydai yra Lietuvos piliečiai ir jų teisės, – pasak Mackevičiaus, – gali būti susiaurintos tik įstatymo keliu. Gen. Pohl atsakė, kad tas reikalas nedelsiant turi būti sutvarkytas.”

M. Mackevičius toliau liudija, kad kabinetas svarstė Vidaus reikalų ministerijos parengtą projektą, bet tai buvęs tik projektas – pasiūlymas vokiečių karo komendantui gen. Pohl. „Gera prisimenu, – tęsia LLV ministras, – kad buvo ilgai tas projektas svarstomas. Buvo įvairių nuomonių. Prisimenu, kad buvo sustota ties klausimu: kokį savo turtą žydai gali pasiimti su savimi. Žinau, atsimenu, kad buvo iškilęs klausimas dėl liuksusinių daiktų, pav. pianinų. Šiaip, buvo nuomonė, kad žydai turi su savimi pasiimti viską, nors administraciniai, vietos, patalpų atžvilgiu, tas nebuvo taip paprasta ir lengva.”

Projektui, pasak Mackevičiaus, vyriausybės buvo pritarta ir jis tuojau „įteiktas žymesniems žydų bendruomenės atstovams“.

Klausimas nebuvo LLV kompetencijos

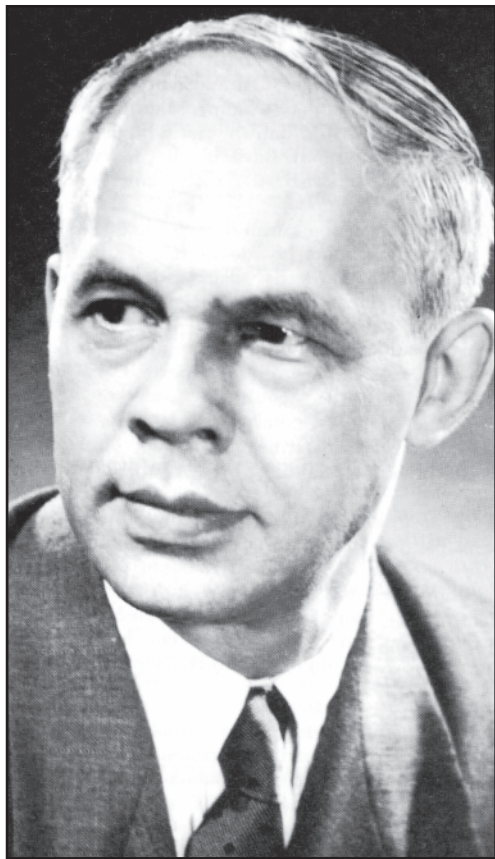
„Prisimenu kaip šiandien, – rašo liudijimo autorius, – kai pas mane, kaip teisingumo ministerį, atvyko, į mano kabinetą-istaigą, buvęs mano profesorius (pas kurį rašiau diplominių teisininko darbą), ir geras, artimas mano uošvio Mykolo Sleževičiaus draugas – prof. adv. S. Bieliackinas, žydas. Kalbėjau su juo neoficialiai. Pasikviečiau jį atsisėsti į fotelį, nuošalioj vietoj, kaip aš elgiausi su garbingais ir reikšmingais mūsų tautai žmonėmis-asmenimis. Pasikeitus žodžiais apie esamą tragišką padėtį, prof. S. Bieliackinas išsiėmė iš kišenės minėtą projektą, atsisistojo, priėjo prie manęs (ir aš atsistojau) ir pareiškė: „Kolega Mackevičiau (tuojau bereikalingai pasitaisė „pone ministeri”), jeigu tas projektas praeis ir bus vykdomas, tai Lietuva bus laisva, turėsime savo vyriausybę, valdžią (išskirta Mackevičiaus – V.V.). Jis tuo projektu buvo labai patenkintas, nes jis gerai suprato ir žinojo nacių Vokietijos nusistatymą ir elgesį su žydų mažuma.”

Mackevičius pažymi, kad ministrų kabinete svarstyta ir aprobuotą projektą pulk. Bobelis pristatė gen. Pohl štabui. Komendantas gen. Pohl, tuo metu vyriausiasis Reicho atstovas Lietuvoje iki įsikūrė čia civilinė vokiečių valdžia, tiesioginių ryšių su LLV nepalaikė, tik su Kauno komendantu. Pulk. Bobelis, kaip nurodo Mackevičius, „pirmą kartą prie gen. Pohl, jo štabe, rado du ar tris SS aukštesnio rango karininkus. Pulk. Bobelis turėjo referuoti projektą. Jis buvo išverstas į vokiečių kalbą. Jis pradėjo jį skaityti. Ir perskaičius įvadinius projekto paragrafus, vienas iš SS karininkų jį, pulk. Bobelį, pertraukė ir pareiškė: „Matau, kad Jūs žydų reikalą nesutvarkysite. Mes sutvarkysime (išskir-

ta Mackevičiaus – V. V.). Tas projektas ir pasiliko tik popieriuje. Greit atvyko vokiečių *civilverwaltungas*, su dr. von Renteln priešaky, ir vokiečių gestapas perėmė žydų tvarymo-genocido šurpų reikalą.”

Šią įvykių eigą patvirtina ir kitas LLV narys, pramonės ministras dr. Adofas Damušis: „Kiek aš atsimenu, dėl ghetto Laikinoji Vyriausybė nebuvo priėmusi jokio nutarimo. Klausimas buvo iškilęs, bet nesvarstytas, kadangi nebuvo Laikiniosios Vyriausybės kompetencijoje.” (A. Damušio 1974 m. gegužės 10 d. laiškas J. Brazaičiui.)

Mackevičius priduria, kad Laikinojoje Vyriausybėje, svarstant minėtą projektą, „nebuvo jokio kiek ryškesnio odijumo, neapykantos, o tuo labiau užmačių sunaikinti žydų mažumą. Ir

Juozas Ambrazevičius-Brazaitis
V. Valiušaičio asmeninio archyvo nuotr.

buvo nelengva atsispirti prieš sporadinius antižydiškus pasireiškimus, nes jų atstovai patiekdavo daug pavyzdžių iš žydų pasireiškimo per pirmąją okupaciją. Tie pasireiškimai buvo akivaizdūs ir žiaurūs. Aš pats buvau imtas dviejų žydų – enkavedistų irančių, kurie mane terorizavo, dar namuose, kratos metu, kad rado daug tuščių saldinių dėžučių. Jų nuomone ir supratimu, aš buvau liaudies priešas, išnaudootojas ir prispaudėjas. Aš esu laimingas, kad iš to nedariau bendrinių išvadų apie visą žydų bendruomenę. Ir taip galvojau ne aš vienas. Deja, dabar žydai mato tik neigiamus sporadinius faktus, bet nenori suprasti lietuvių tautos, istorinėje plotmėje, animus. Bet, tai yra politika, konjunktūrinė pažiūra ir filosofija. Suprantu, kad yra reikalas į tai reaguoti ir pasisakyti.”

Kas atsitiko su minėtu projektu vėliau? Mackevičius nurodo, kad Generalinio tarėjo gen. Petro Kubiliūno „įstaiga-biuras, sugalvojo išleisti Laikiniosios Vyriausybės ir kitų potvarkių rinkinį. Jis buvo išspausdintas, kiek prisimenu, rotatoriumi. To rinkinio tarpe buvo paskelbtas ir anksčiau minėtas dėl žydų projektas, kaip priimtas įstatymas. Bolševikai ant to arkliuko dabar ir joja. Gaila, kad mes čia neturime to projekto teksto. Bolševikinė gi nuomonė, įvykių ir faktų interpretacija, visiems žinoma: melas, visokeriopas faktų falsifikavimas ir subversyvinė mintis – tikslas.”

MANO VIRTUVĖ

Vasariški desertai

Braškių putėsiai

Reikės:
750 g (24,5 oz) braškių
4 kiaušinių baltymų
1/2 puodelio + 1 valg. šaukšto cukraus
5 arbat. šaukštelių želatinos
1/2 citrinos sulčių
žiupsnelio druskos
vandens

Želatiną išbrinkinti 1/3 puodelio šalto vandens, po to ištirpinti virš garų (virš puodo su verdančiu vandeniu).

Nuplautas, nusaustas braškes sutrinti. 1/3 gautos mėsės supilti į atskirą dubenėlį, o į likusią dalį suberti 1/2 puodelio cukraus (1 valg. šaukštą cukraus palikti), supilti citrinos sultis ir ištirpintą želatiną. Šiek tiek mišinį pakaitinti, kad želatinas gerai susimaišytų su braškėmis. Atvėsinti.

Baltymus išplakti su žiupsneliu druskos ir šaukštu cukraus iki standžių putų. Išplaktus baltymus po truputį atsargiai įmaišyti į braškes. Putėsius supilstyti į nedidelius dubenėlius ir dėti į šaldytuvą. Galima palikti nakčiai. Išėmus, putėsius išversti iš dubenėlių į lėkštutes ir papuošti trintomis uogomis.

Pavlova

Reikės:
4 kiaušinių baltymų
1 arbat. šaukštelio acto
1 arbat. šaukštelio vanilės ekstrakto
1/4 šaukštelio druskos
1 puodelio smulkaus cukraus
1 valg. šaukšto kukurūzų krakmolo
2 pintų (apie 1 litro) plaktos grietinės
braškių, aviečių, kivi arba vyšnių

Orkaitę įkaitinti iki 275 F.

Iki standumo išplakti kiaušinių baltymus su actu ir druska. Įpilti 1/2 puodelio cukraus ir vėl išplakti. Įmaišyti likusį cukrų, krakmolą ir vanilės ekstraktą.

8 colių skersmens apvalią kepimo skardą ištepti aliejumi ir ant jos atsargiai supilti baltymų masę. Išlyginti, suformuojant 2–3 colių aukščio plokštainį.

Kepti ant apatinių orkaitės grotelių 275 F temperatūroje 2 valandas.

Atvėsinti (baltymams vėstant, jų paviršius sutrūkinės, bet dėl to nereikia jaudintis). Ant atvėsusio pagrindo uždėti plaktą grietinėlę ir papuošti norimais vaisiais arba uogomis.

Skanaus!

Jūsų Indrė

P.S. Pasidalinkite jūsų mėgstamais vasaros receptais – ar tai būtų šalta sriuba, ar lengvas desertas.

Nors vasara tik prasidėjo, laikas bėga greitai. Galbūt „Pavlova“ jums taip patiks, kad norėsite ją papuošti ir savo kalėdinį stalą, tąkart panaudodami granato sėklas.

CHIRURGAI

PETRAS V. KISIELIUS, MD, FACS

INKSTŲ, PŪSLĖS, PROSTATOS

GYDYMAS BEI CHIRURGIJA

Center for Health

1200 S. York, Elmhurst, IL 60126

Tel. 331-221-9004

VIDAUS LIGOS

EDMUNDAS VIŽINAS, M.D., S.C.

VIDAUS LIGŲ GYDYTOJAS

Kalbame lietuviškai

6918 W. Archer Ave. St. 5 ir 6

Chicago, IL 60638

Tel. 773-229-9965

Valandos susitarus

DANTŲ GYDYTOJAI

DR. JOVITA KERELIS

DANTŲ GYDYTOJA

9525 S. 79 th Ave., Hickory Hills, IL

Tel. 708-598-8101

EUGENE C. DECKER, DDS, P.C.

DANTŲ GYDYTOJAS

Lietuviams sutvarkys dantis už prieinamą kainą

Susitarimui kalbėti angliškai arba lietuviškai

4647 W 103 St, Oak Lawn, IL

Tel. 708-422-8260

SKAUSMO GYDYMAS

DR. RENATA VARIAKOJYTĖ

SKAUSMO GYDYMO SPECIALISTĖ

7600 W. College Drive

Palos Heights, IL 60463

Tel. 708–361–5550

Nugaros, kaklo, galvos, sąnarių bei kitų skausmų gydymas

ARAS ŽLIOBA, M.D.

AKIŲ LIGOS – CHIRURGIJA

219 N. Hammes Avenue

Joliet, IL 60435

Tel. 815-741-3220

ADVOKATAI

Advokatas

GINTARAS P. ČEPĖNAS

6436 S. Pulaski Rd.,

Chicago, IL 60629

Tel. 773-582-4500

Valandos susitarus

Lietuvoje, netoli Zarasų, prie Duburio

ežero, parduodamas 6.4 ha žemės

sklypas. Kaina 40 000 eurų.

Tel. 370 6103-9960 (Vida)

Plaunu, atnaujinu, dažau tvoras,

laiptus, verandas, „dekus“.

Dažau namus,

butus, daugiabučius.

Tel. 773-895-2461 Romas

Remkime

Draugo fondą

www.draugofondas.org

ĮVAIRŪS

■ Moteris ieško senelių priežiūros darbo su gyvenimu kartu. Gali pakeisti ilgesniam laikui, išleisti atostogų. Patirtis, anglų kalba. Tel. 773-681-2957.

■ Moteris ieško žmonių priežiūros darbo su gyvenimu. Didelė darbo patirtis, minimali anglų kalba, nevairuoja. Gali pakeisti savaitgaliais. Tel. 773-940-5264.

■ Vyras ieško nebrangiai išsinuomoti studiją ar vieno miegamojo butą Lemont, IL. Tel. 708-220-3202

■ Vyras ieško žmonių priežiūros darbo pakeitimų penktadieniais, šeštadieniais, sekmadieniais. Legalaus dokumentai, vairuoja, patirtis, rekomendacijos. Tel. 708-465-6854.

■ Moteris, turinti medicininį išsilavinimą, pasižventusi ligonių ir senų žmonių priežiūrai, turi automobilį, legali, ieško darbo. Gali dirbti Čikagoje ir jos priemiesčiuose. Tel. 773-330-0092.

■ Moteris ieško žmonių priežiūros darbo savaitgaliais. Vairuoja. Tel. 312-937-1636.

■ Moteris ieško žmonių priežiūros darbo su gyvenimu. 15 metų darbo patirtis, kalba angliškai, nevairuoja. Tel. 872-218-0098.

■ Moteris ieško žmonių priežiūros darbo su gyvenimu rusų ar lietuvių šeimoje. Didelė patirtis. Gali pakeisti bet kurią savaitės dieną. Siūlyti įvairius variantus. Tel. 773-640-3559.

■ Moteris ieško senelių priežiūros darbo pakeitimų savaitės bėgyje. Tel. 773-786-7078.

Česlovo Senkevičiaus

vedamųjų rinkinys

„DVYLIKA METŲ“

Gerą vedamąjį parašyti yra nelengva. Turiningus, apmąstytus, gražia kalba parašytus vedamuosius sukurti gali tik retas talentas. Toks talentas yra Česlovas Senkevičius, per ketvirtį amžiaus „Tėviškės žiburiams“ parašęs daugiau kaip 1 200 vedamųjų.

Pirmoji Č. Senkevičiaus vedamųjų rinktinė „Penki taškai...“ pasirodė 2004 metais. Geriausi pastarųjų dvylikos metų vedamieji sugulė į knygą „Dvylika metų“ – kiekvieniems metams autorius atrinko po šešis straipsnius. Knygą išleido Pasvalio Mariaus Katiliškio biblioteka ir leidykla „Naujasis lankas“. Pasvalys – Česlovo Senkevičiaus gimtinė. Autorius nebijo kandaus žodžio, bet juk tokie ir turėtų būti vedamieji – taiklūs ir kartais kandūs.

Rinktinę „Dvylika metų“ galite įsigyti „Draugo“ knygynėlyje.

Kaina – 20 dol. (Illinois valstijos pridėtinės vertės mokestis – 9,25 proc., persiuntimas paštu – 5 dol.) Teiraukitės tel. 773-585-9500.

Knyga primena dar vieną žmonijos traumą

Atkelta iš 1 psl.

Kai kuriuos „vilko vaikus“ slapta priglaudė Lietuvos ūkininkai, nors vos išgalėjo jais pasirūpinti. Mainais vaikai turėjo prižiūrėti sodybas, dirbti. Dauguma jų taip ir neišmoko skaityti ir rašyti, neturėjo galimybės įgyti išsilavinimo. Siekiant nuslėpti našlaičių tikrąją kilmę, jiems buvo suteiktos naujos tapatybės bei lietuviški vardai. Išstisus dešimtmečius apie jų likimus plačioji visuomenė nieko nežinojo.

Claudia Heinermann užfiksavo didžio skausmo ir liūdesio akimirkas, kurios pasakoja mums apie beveik pamirštą žmonijos traumą. Portretai, archyvų nuotraukos knygoje papildytos vietovių kadrais bei tekstais. Autorė dirbo kartu su žurnaliste Sonya Winterberg, kuri knygai rinko biografinę medžiagą. Knyga parašyta anglų ir vokiečių kalbomis. Dizainą kūrė Sybren Kuiper (SYB).

Knyga buvo nominuota tarp 15 ge-

Claudia Heinermann
Gedimino Savickio (ELTA) nuotr.

riausių fotografijos knygų Olandijoje.
Daugiau informacijos apie knygą rasite čia: www.wolfskinder.eu.
„Draugo“ info

A † A

ALBERT G. PREIBIS

Mirė 2016 m. birželio 21 d., sulaukęs 93 metų.
Velionis buvo JAV armijos Antrojo pasaulinio karo veteranas.
Nuliūdę liko: žmona Gloria M. Preibis (Smith), vaikai Glenn Preibis ir Gloria (Tom) Samson, anūkas Cole Sampson, sesuo M. Anton „Polly“.

A. a. Albert buvo „Workman’s Compensation“ advokatas, turėjęs savo kontorą Čikagos apylinkėje ir „State of Illinois Industrial Commission“ arbitras bei komisijos narys, aktyvus Čikagos Demokratų partijos narys.

Laidotuvės privačios.

Nuliūdę artimieji

Laidot. direkt. Casey Laskowski & Sons FH. Tel. 773-777-6300 arba www.caseylaskowskifh.com

www.draugas.org/mirties.html

Graži dovana partizanui Juozui Jakavoniui-Tigrui

ANGELĖ JAKAVONYTĖ

Per praėjusias šv. Kalėdas grįžusi į gimtuosius namus Kasčiūnų kaime, atvežusi tradicinių kalėdaičių, nustebau sužinojusi, kad mano tėveliai „plotkelių“ jau turi. Juos prieš Kalėdas aplankė Didžiosios kunigaikštienės Birutės ulonų bataliono vadas, majoras Darius Bernotas. Čia tai bent...

Matyt, jaunajam majorui stiprų išpūdį padarė tėčio nueitas partizano kelias. Jis ėmė lankytis Kasčiūnuose. O šį pavasarį pateikė dar vieną staigmeną – į Kasčiūnus, pasinaudodami savo laisvalaikiu, atvyko su štabo viršininku, majoru Rimu Čepanoniū ir vienuolika jaunųjų karininkų. Jie visą dieną tvarkė aplinką šalia Pietų Lietuvos partizanų vadų bunkerio stacijoje Merkio šlaite, į kurią mano devyniasdešimtmečiui tėvui jau sunku įkopti. Pjovė ir rovė suvešėjusius krūmynus, valė šabakštynus, kad bunkerio lankytojai galėtų pasigėrėti išpūdingu Merkio vaizdu.

Tokių širdies dosnumu pasižyminčių kariškių Lietuvos kariuomenėje, matyt, vis daugėja, ir tai teikia vilties, kad Lietuva nebus apleista krizės bei galimų sukrėtimų atveju. O majoro D. Bernoto gebėjimai auklėti jaunąją kartą pasireiškia ir kitomis formomis. Prieš gerą mėnesį, vieną šeštadienį, į Kasčiūnų vienkiemį įsuko nedidelis autobusas su keliolika suaugusiųjų ir tuzinu mažų vaikų, kurie pabiro po erdvų kiemą. Pirmiausia visi nuėjo prie bunkerio. Paaškęjo, kad tai Kauno Prisikėlimo bažnyčios parapijiečiai – jaunos šeimos su savo mažamečiais. Tarp šeimų buvo ir Dariaus Bernoto šeima, kurios iniciatyva Prisikėlimo bažnyčios šeimų ratelio atstovai apsilankė Kasčiūnuose.

Buvo rami, graži ankstyvo pavasario diena. Mažieji dūko po kiemą arba drauge su tėvais klausėsi pasakojimų apie slogius praeities laikus. Didelėje mūsų namų svetainėje, kuri jau yra tapusi savotišku partizanų ir Sibiro tremčių relikvijų muziejumi, ir maži, ir dideli klausėsi mano tėvelio Juozo istorijų apie pokario kovas, Sibiro lagerius ir tremtį. Ne tik klausėsi, bet ir daug klausinėjo, tarpusavy diskutavo...

Tai truko keletą valandų. Klausytojai sėdėjo, susispietę aplink staliuką su archyviniais dokumentais, o mano tėvas partizanas Juozas Jakavonis-Tigras stovėjo ir, turėdamas nuostabią atmintį, išpasakojo daugybę epizodų iš Sibiro laikų. Nieku gyvu nenorėjo prisipažinti, kad pavargo. Jam rūpėjo, kad tie jauni žmonės gautų kuo daugiau istorinių žinių.

Manau, kad majoras Darius Bernotas savo pa-

Majoras Darius Bernotas sveikina Juozą Jakavonį su 90-uju gimtadieniu.

Prie vadavietės kalba Juozo Jakavonio dukra Angelė.

Šeimos archyvo nuotraukos

vyzdžiu išugdys jaunąją karių kartą, kuri būtų pasiruošusi bet kokiems netikėtumams ir nesutrikutų prieš galimus priešo išpuolius. Majoras D. Bernotas 2008 metais buvo apdovanotas Motorizuotos pėstininkų brigados „Geležinis vilkas“ garbės ženklu, taip pat medaliais, tarp kurių yra ir NATO medalis „Už tarnybą su NATO pajėgomis ISAF operacijoje“, „Už tarptautines operacijas“, „Už pasižymėjimą“ ir t.t. Karo mokslų majoras D. Bernotas sėmėsi Lietuvoje ir JAV. 2001 m. jis pusmetį studijavo Karo institute Virginia valstijoje, 2004 m. – Oro gynybos artilerijos mokykloje Texas valstijoje, o 2006 m. baigė Kapitonų kur-

sus Sausumos pajėgų oro gynybos artilerijos mokykloje, taip pat Texas, o 2012-aisiais metus praleido Sausumos pajėgų Vadovavimo ir generalinio štabo koledže Kansas valstijoje. Ten kurį laiką gyveno visa šeima, todėl jam ir žmonai likę nuostabūs atsiminimai tiek apie žmones, tiek apie šalį, tiek apie Kansas lietuvius.

Linkime majorui Dariui Bernotui daug sveikatos, energijos, dėkodami už širdies dosnumą, patriotizmą, už gerį, kurį jis sėja tarp jaunimo, pakeisiančio vyresniąsias kartas.

PAS MUS
IR
APLINK MUS

■ **Birželio 26 d., sekmadienį, 1 val. p. p.** kviečiame visus atvykti į šv. Mišias Tėvų Jėzuitų koplyčioje (5620 South Claremont, Chicago, IL). Palaikykime šią gražią neseniai atgimusių tradiciją kartą per mėnesį susitikti jaukioje lietuviškoje šventovėje. Po Mišių – vaišės Jaunimo centro kavinėje.

■ **Birželio 26 d., sekmadienį, po 11 val. r.** šv. Mišių, Pasaulio lietuvių centre, Lemon-te vyks Lietuvių skautų kryžiaus šventinimo iškilmės. Po iškilmių visus kviečiame į At-eitininkų namus pietums (pietūs – auka). Apie dalyvavimą iki birželio 22 d. prašome

pranešti Dalei Gotceitienei tel. 630-235-2535.

■ **Kviečiame į Gintaro Janusevičiaus de-biutinį fortepijono rečitalį**, kuris vyks birže-lio 27 d., pirmadienį, 6:30 val. v. LR ge-neraliniame konsulate New Yorke (420 5th Ave., New York, NY 10018). G. Janu-sevičius atliks programą „The Dreamcatcher“ („Sapnų gaudyklė“), kurioje skambės Beet-hoven, Chopino, Debussy ir kitų kompo-zitorių kūriniai.

DRAUGAS • 773-585-9500

Lietuvių Fondas skelbia palidomą paraiškų priėmimą pro-jektų paramai gauti. Elektroninę paraišką rasite LF tinklala-pyje www.lietuviufondas.org (skiltyje „Parama“).
**Paraiškos priimamos nuo
2016 m. liepos 1 d. iki rugpjūčio 1 d.**

Šį sekmadienį, birželio 26 d., 3 val. p. p. Ziono lietuvių liuteronų bažnyčioje vyks kamerinės muzikos koncertas.
Skambės J. Haydno, W. A. Mozarto, D. Šostakovičiaus kūriniai,
atliekami

The Windsome Wind Quintet

Įėjimas – auka

9000 S. Menard Ave, Oak Lawn, IL 60453,
tel. 708 422-1433

Birželio 27 dieną, 7 val. v. Ziono lietuvių liuteronų parapijos salėje mūsų parapijietis Helmutas Stefanus pasakos, kaip yra kuriama muzika, kokie niuansai nulemdavo didžiųjų kompozitorių kurybinį procesą. Renginys nemokamas.

Lauksime jūsų,
kun. Valdas Aušra

www.facebook.com/pages/Zion-Evangelical-Lutheran-Church/

Lietuvių evangelikų
liuteronų Tėviškės
parapijos steigėjo

**vyskupo Anso Trakio
30-ųjų mirties metinių
paminėjimas bus**

šį sekmadienį,
**birželio 26 d.,
po 11:30 val. r. pamaldų**
5129 Wolf Road,
Western Springs, IL 60558,
tel. 1-708- 229-2795.
Atviros durys visiems!

ATLANTIC Express Corp.

SIUNTINIAI Į VISA EUROPOS SĄJUNGA

Ukraina, Baltarusija, Moldova, Rusija

Greičiausi pristatymo terminai

Kiekviena dėžė nemokamai apdrausta \$100

Siūlome automobilių gabenimą į visas pasaulio šalis, automobilių perkimą iš visų JAV aukcionų, asmens turto perkraustymą

Asmeninės siuntos
708-907-3000

Siuntinių paėmimas iš namų
630-774-2136

Sekite savo siuntas:
AtlanticExpressCorp.com/tracking

Centrinio ofiso adresas
8801 S. 78TH AVE, BRIDGEVIEW, IL 60455

Siuntinių Priėmimo Vietos

Atlantic Express Centrinis Ofisas
8801 S. 78th Ave. Bridgeview, IL 60455
Tel: 708-907-3000

Rūta
6551 South Cass Ave Westmont, IL 60559
Tel: 630-964-7882

Florist Queen
1620 Pebblewood Lane Naperville, IL 60563
Tel: 630-741-4445

Eurus Deli
22 W. 535 Butterfield Rd., Glen Ellyn, IL 60137
Tel: 630-469-4290

Biomed
360 Townline Rd. Mundelein, IL 60060
Tel: 847-566-6676

Always with Flowers (Royal Petal Inc.)
1138 B S. State St., Lemont, IL 60439
Tel: 630-257-0339

Excel Insurance
5150 W. Belmont Ave #4, Chicago, IL 60641
Tel: 773-777-4700

Romanian American Network
6201 W. Howard St. 83 Niles, IL 60714
Tel: 847-897-6710

Granitex
704 N. Larch Ave. Elmhurst, IL 60126
Tel: 630-888-1838

Atlantic Express Chicago
2715 W. 71 St. Chicago, IL 60629
Tel: 773-476-2655

Harvest Fresh
(Vlt. Booth) 100 E. Rand Rd. Arlington Hights, IL 60004
Tel: 224-625-0331

Real Exteriors
3740 N. 25th Ave. Suite D Schiller Park, IL 60176
Tel: 847-671-1155

Lithuanian Plaza
9921 S. Roberts Rd., Palos Hills, IL 60465
Tel: 708-599-9866

Galos Caves
6501 W. Irving Park Rd. Chicago, IL 60634
Tel: 773-283-7701

Kunigaikštis Užėiga
6312 S. Harlem Ave, Summit, IL 60501
Tel: 708-594-9622

Biomed 2
4548 N. Harlem Ave. Harwood Heights, IL 60706
Tel: 773-656-2430

Kalyva
338 S. Rohlwing Rd. Palatine, IL 60074
Tel: 847-776-7766

Continental USA
2207 W Chicago Ave, Chicago, IL 60622
Tel: 773-489-9770

**13th Annual
INTERNATIONAL BASKETBALL
TOURNAMENT**

Play by FIBA rules

FIBA
We Are Basketball

**for Ambassador Vygaudas Ušackas
TROPHY**

Lithuanian World Center
14911 127th St. • Lemont, IL 60439

June 23 Thursday - June 25 Saturday

Two divisions:
Mens (Free Agents-Prof players),
Seniors U-40.

Please, register NOW.
Info: 630.999.5312

**Advokatas
VYTENIS LIETUVNINKAS**
4536 W. 63 Street
Chicago, IL 60629
(Skersai gatvės nuo „Draugo“)
Tel. 773-284-0100

Namams pirkti paskolos
duodamos mažais mėnesiniais
įmokėjimais ir prieinamais nuošimčiais.
Kreipkitės į
Mutual Federal Bank,
2212 West Cermak Road.
Tel. (773) 847-7747

<http://draugokalendorius.org>